49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1271 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 17/30 ԹԳՈՍՏՈՍ 1905 28 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԻՐ 1323 – 17 ԱՂՕՍԹՕՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԻՊ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՒՍԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիա Ալի Ճառաէպի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Գոլոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Սանասարեան Վարժարանի ֆիննադատութիւնները

Վերջին օրերս ստացանք երկու նամակներ տարբեր անձերէ ղրկուած, որոնք Սանասարեան վարժարանին նըկատմամբ այս օրերս հրատարակուած քննադատութիւններէն ազդուելով կը գրենայնպիսի պաշտպանողականներորոնց արդէն վարժուած է հանրութիւնը այլ և այլ անգամ կարդացած ըլլալով զանոնք։ Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը երկու յօդուածագիրներն ալ—թէեւ տարբեր քաղաքներէ—միեւնոյն պարագան կը չեշտեն թէ եղած քննադատութիւնները բնաւ ազդեցութիւն չեն ըներ Սանասարեան վարժարանի վարիչներուն վրայ։ Յօդուածագիրներէն մէկը մանաւանդ կ'ըսէ. «Ինչ արդիւնք ունեցան սակայն այդ քննադատութիւնները. ոչինչ. ընդհակառակը սա անուղղակի վնասը ունեցան որ տեսչութիւնը առանց զգայնելու զայրացաւ և քննադատութեանց ոմանց իրաւացի դիտողութիւններուն անդամ կարեւորութիւն չտալ սկսաւ։ Մանաւանդ վերջին տասնեակ տարիներուն մէջ այս դատապիտումները յաւերժական թըմբուկի հանգամանք ստացան, այնպէս որ ալ աննկարագրելի անտարբերութեամբ կ'ընդունուէր վարժարանին հասցէին ուղղուած ոեւէ հրատարակութիւն՝ նպաստաւոր թէ աննպաստ։ Պ. Եղեանց կը կարդար ամէն դրուածք, բայց կարեւորութիւն չէր տար. կը զբրեր տեսչութեան թէ չըլլայ որ անոնցմէ ազդուին, զգածուին կամ յուսահատին, մինչեւ իսկ կը յանձնարարէր անոնց լուռ մնալ ամէն գրութեան առջեւ, և ահա այդ պատճառաւ է որ երբեակ անօրէններէն ոչ մէկուն ստորագրութեամբ պաշտպանողական մը երեւցած է ցարդ ոեւիցէ թերթի կամ հանդէսի մը մէջ։ Նոյն իսկ տեսչութեանէն բոլոր-վէհ. անկախաբար երեսնին գրող ուսուցիչներուն անգամ Պ. Եղեանց քանիցս խնդրանքով մէկտեղ՝ արգիլած է գրել. իսկ թէ Պ. Եղեանց ի՛նչ խորհելով լռութիւն կը յանձնարարէր և այդ յանձնարարութիւնը վարժարանին համար աւելի օգտակա՞ր էր թէ մնասակար, ատիկա տարբեր խընդիր է բոլորովին։»

Երկու յօդուածագիրներն ալ կը չեշտեն միեւնոյն կէտին վրայ թէ իրրկուան թերթի մը կարնոյ թղթակիցը դերձակ մըն է և խուլ դերձակ մը, որ ոչ երաժշտութիւնը կը լսէ և ո՛չ ալ գերմաներէն բառ մը կը հասկնայ։ Շատ աղէկ. թղթակիցը կրնայ խուլ եղած ըլլալ և երաժշտութենէ չհասկնալ, ուրիշներ սակայն խուլ չըլլալով և գերմաներէնը հասկնալով հանդերձ դարձեալ ողորմելի կը գտնեն Սանասարեան վարժարանի վիճակը, որ հարիւրին տասը անգամ չկընար համեմատիլ իրեն համար՝ վատնուած տարեկան 4000 ոսկիի հսկայ ծախսին հետ։ Տարեկան 4000 ոսկի ծախս ի՞նչ ըսել է, գիտէ՞ք. հսկայական գումար մը որուն և ո՛չ մէկ հայ վարժարան արժանի եղած է ցարդ։ Նոյն իսկ մեր ամենէն աւելի եռեռ ճերմկցնող դպրոցները որոնց աշակերտներուն նման գէթ մէկ հատ մը իսկ հասցուցած չէ Սանասարեան վարժարանը, չէ թէ այդ գումարին կիսուն չափ ծախս, այլ 4000 ոսկի դրամ ապրելու իսկ չունին և բուն հոս իսկ է տարբերութիւնը, որ կայ ամբողջ համայնքին և Սանասարեանի պաշտպաններուն գաղափարին միջեւ։ Սանասարեանը, ինչպէս պաշտպանները կ'ըսեն, կրնայ քանի մը երկրորդական վարժարան հանած ըլլալ, գիւղերու կամ գաւառակներու վարժարաններուն համար։ Ամէն թաղային վարժարաններէ ալ այդ կարգի ուսուցիչներ և կամ զարգացած երիտասարդներ կրնան առաջ գալ։ Սանասարեան վարժարանէն բուն պահանջուածը 60,000 ոսկի դրամագլուխի մը և տարեկան 4000 ոսկի ծախսի մը արդիւնքն է։

Այս է որ կը պահանջուի Սանասարեան վարժարանէն ամենայն իրաւամբ։ Եթէ ժամանակաւ երկու բարերարները, հակառակ իրենց բարի զգացումներուն և կրթասիրական ջանքերուն, թերի ծրագիր մը կազմած են վարժարանին համար, միթէ պէ՞տք է անոր վրայ յամառիլ քսան և հինգ տարիէ ի վեր։ Արդէն քառորդ դարու ժամանակամիջոցը կրթական նոր պահանջումներ մտցուցած է կրթական գործին մէջ և կարելի չէ դպրոց մը վարել այսօր այն ծրագրով, որով դպրոց մը կը վարէինք 25 տարի առաջ։ Քննադատութիւններուն կարեւորութիւն չեն տար եղեր տեսուչները. ուրեմն այդ Պ. Պ. Տեսուչները իրենց պաշտօնը չարաչար կը գործածեն։ Պարկեշտ մարդիկ պէտք է ուշադիր կերպով նկատի առնեն ամէն արդարացի կրթ. քննադատութիւն, և անոր համեմատ ուղղութիւն տան իրենց ձեռքին մէջ գտնուող կրթական գործին։

Մնաց որ յօդուածագիրներէն երկուքն ալ ուշագրաւ քննադատականով մը կը վերջացնեն իրենց գրութիւնները, ցորս կը փութանք ներկայացնել հոս։

Նամակագիրներէն մէկը կ'ըսէ.

«Պէտք է խոստովանիլ թէ եղած դիտողութիւնները ճշմարիտ են. որուն չատ տրուած է չատ պիտի պահանջուի հարկաւ։ Թոչակաւոր աշակերտներու և մանաւոր բարերարներու վճարած տարեգումարները միանալով լուսաւորչի հիմնադրին կտակած հարըստութեան տոկոսին հետ, կը կազմէ 4000 ոսկիի ապրեցուցիչ պիտանի տր։ Աղգին արդար բրաւունքն է բնականաբար աւելի ատոկ հունձքեր սպասել՝ այդքան պատկառելի գումար ապառող կրթական դաստէ մը։ Վարժարանն ունի ինչ ինչ թերութիւններ որոնք չեն սակայն անսրբագրելի. ծրագրին մէջ ալ չեն պակսիր ուղղելի կէտեր։ Ծրագրին համար վերջին տասը տարիներու կարգս դրութեանց մէջ Սանասարեանի նման վարժարանի մը համար մեծագոյն սխալ մըն էր ֆրանսերէն ու գերմաներէն լեզուներուն կամաւոր ձգուիլը, զի մեզ համար չատ դժուար է երեւակայել գործ մը ուրկէ աշակերտը կարենայ ապրուստը ճարել սոսկ գերմաներէնով։ ըստ իս երկուքն ալ պէտք է պարտաւորիչ ըլլան և արդիւնչ չատ աւելի յաջող արդիւնք առաջ բերեն, քանի որ երկուքին համար ալ միջոցներն այնչափ լիառատ են ու բաշխմակողմանի։ Պ. Եղեանցի քաղցր միջատակը յարգելով ու յաւերժացնելով մէկտեղ, պէտք է ըսել որ ծրագրին մէջ ստէպ փոփոխութիւններ ընելով (անշուշտ բարեմտորէն) նամակով պատգամներ կը տեղացընէր Տեսչութեան. ամէնէն նշանակելին է հայերէն գրաբարի ծրագիրը որ ամբողջովին իրենն է. այս փոփոխութիւններուն մէջ երբեմն Պ. Եղեանց կը մոռնար դժբախտաբար ի նկատ առնել մեր միջավայրին կրթ. պահանջումները։ Հիմա որ Պոլսոյ Պատ. խնամակալութեան բանիրուն և հանճարեղ անդամները նոյն միջավայրին զաւակներն են, չպիտի անտեսեն անշուշտ կրթական այս էական խնդիրը։

Բարեյիշատակ հիմնադրին եթէ պատճառ ունէիք անոր ասոր հետ կռիւի բռնուելու, ազգիկա պաշտպանելու, անոր կեանքը փրկելու համար, քիչ մնաց ձեր կեանքը վրայ տայիք։

—Հիմա այս կարգի անօգուտ խօսքերով ժամավաճառ չըլլանք, ըսաւ Լավառէտ. հոս ձեզի հիւր գտնուիլս հակառակ է մօրեղբօրորդւոյս Ռիչարի կտակագրին, արդ խղճի խայթէ ազատելու համար կը խնդրեմ որ արտօնէք զիս ձեր էնտոն զրկելիք հեռագրին ծախսը վճարելու։

Սըր Մօլըթօն երիտասարդին այս անակնկալ յայտնութենէն յանկարծակի գալով,

—Ի՞նչ ըսիք, գոչեց, անգամ մըն ալ ըսէք կ'աղաչեմ, լաւ չհասկցայ։

—Պիտի խնդրէի որ, յարեց Լավառէտ, արտօնէիք զիս ձեր էնտոն զրկելիք հեռագրին փոխարժէքը վճարելու։

—Քանի է մեզի համար աշխատիլ կ'ուզէք։

Միս Օռէթ բնաւ բերան չբացաւ, անիկա արդէն վստահ էր որ երիտասարդը ո՛ւշ կամ կանուխ միջոց մը պիտի գտնէր այս անել կացութենէն փրկուելու, ուստի առանց բերան բանալու մինչեւ երեխտագիտական ակնարկ մը ուղղելով բաւականացաւ։

Իսկ Լավառէտ չարունակելով խօսիլ,

—Այո՛, ես կրնամ անհրաժեշտ եղած գումարը հայթայթել, ըսաւ, մանաւանդ որ իմ չանս ալ կը պահանջէ որ ասանկ սղղիկ ծառայութիւն մը մատուցանեմ, որովհետեւ իմ այս տեղէն Մեկնիլս ձեր մեկնումին հետ կապուած է. հետեւաբար հոս երկար ատեն չմնալու համար, անհրաժեշտ է որ ես հայթայթեմ այդ գումարը։

—Շատ աղէկ, պատասխանեց անդրիացին, կ'ընդունիմ ձեր առաջարկը, բայց դուք ո՞ւրկէ պիտի հայթայթէք գումարը և ի՞նչ միջոցով։

—Շատ պարզ միջոցով մը պիտի գործադրեմ ձեզի տուած խոստումս, յարեց Լավառէտ, դարուս առաջադիմած քիմիագիտութեան շնորհիւ՝ գիտնար գործ մը չէ արծաթ տալարի (30 գրամ դրամ մը) վերածել՝ գրպանս գրամնուած չորս պղինձ տաս փարանոցը։

Բանիթեան Տոցին մէջ

ՎԵՐԵԼՔ ԴԷՊԻ ՊԷՐԻՏԻ ԳԱԳԱԹԸ

ԵՐԿԱԹԻ ՀԱՆԳԻՍԸ

Հինգշաբթի Յուլիս 14ի առաւօտուն՝ չատ կանուխ գրեթէ ժամը ինկին՝ նորածագ արեւին տակաւին գորշագոյն ճառագայթներուն երեւիլը ողջունելէ յետոյ՝ թեթեւ նախաճաշով մը մի քանի ընկերներով պտոյտի ելանք դէպի մօտակայ ու հեռակայ լեռները։ Բաւական նեղկուկ ճամբաներէ և երբեմն ալ ձիւնակոյտերու վրայէն անցնելով, ժամը 10ին Պէրիտի քարածակը հասանք, ուսկից խեղճ՝ սեցած գործաւորներ, Ջորիի կաչիէ կարուած քարամանեներ ուսերնին, անընդհատ՝ վարպետ-գործաւորին կողմէ կարուած քարերը դուրս կը հանեն, չատ բարակ կացի լուսով մը առաջնորդուած։ Այս վերջինը երբ զմեզ տեսան ձայն տուին՝ որպէս զի աճապարենք իրենց հետ մտնելու։ Ահագին ծակ մը, բերանաբաց անդունդ մը, գլխիվայր պիտի իջնես քառորդի մը չափ կպչուն կաւէ չինուած սանդղամատերէ, որոնք այնքան սահուն են որ իւրաքանչիւր քայլափոխիդ անկումդ կը մտածես։

Այս ծակին բերանը մտնելուդ պէս կազի չատ անախորժ հոտ մը կը չրջապատէ քիթդ ու բերանդ, հետզհետէ չնչառութիւնդ կը դժուարանայ, վերջապէս քիթերուդ ծակերը կը սկսին ածուխի պէս սեր սև դառնալ, կը սկսինք իջնել ստէպ ճանապարհ ցածնալով, հեռաւոր անկիւններ երկինքի լուսաւորներուն նմանող բաներ մը կը պլպլան, անմիջապէս կը հարցնենք պատճառը, առաջնորդ գործաւորը կը պատասխանէ թէ, երբ քիչ մըն ալ յառաջանանք ինքնին կը հասկնանք ատոր պատճառը, տեղ տեղ կը ստիպուինք կորաքամակ երթալ ճակատուս սև սև քարերէն հարբուրբուս [illegible] գան փայլուն կէտերուն առջև ու հոն կանգ կ'առնենք, գեամէն մինչեւ առաստաղը երկայն ձողեր երկնցուած է, որոնց վրայէն մագլցելով վեր ելած է վարպետ-գործաւորը, քովը կազի տկար լոյս մը, մուրճը ձեռքը կը սկսի քարեր կտրել ու ձգել վար անդադար, մշակ-գործաւորները անմիջապէս դուրս կը հանեն զանոնք։ Եւ կազի այս տմոյն լոյսերն էին հեռուէն պլպլացողները։

Քառորդ ժամուան անհանդուրժելի կայքէ մը յետոյ դուրս կ'ելլենք սեցած ձեռքերով ու պինչերով։

Անկէ կը սկսինք մեր վերելքը դէպ ի լերան գագաթը, թէեւ հով մը կը փչէ չատ հանդարտ. եթէ հովը սաստիկ ըլլայ՝ կ'ըսեն մեզ, պիտի ստիպուիք կեցած տեղերնիդ քարի խոռոչներու մէջ ապաստանիլ, բարեբախտաբար այս մի քանի օրերուն մէջ օդը չատ խաղաղ է. ծաղիկներ՝ որոնց մէջէն է՛ն անուշարոյրներն են, սարը սիւմպիլ, պալպարան, (ամէկ. եավշան), և ամենաաւելի վիւշկ (ամէկ. կէյիք կէպէյի) որոնք իրենց հրապուրիչ ու առինքնող բոյրերով կը հրաւիրեն զգեզ կանգ առնուլ պահ մը, դիտել չորս կողմերդ։

Վեր կը բարձրանանք տակաւին, հովը կը սկսի սաստկանալ, այլ մեզ ի՞նչ փոյթ, որոշած ենք ինչ գինով ալ ըլլայ բարձրանալ մինչեւ կատարը, ժամ մը այսպէս անընդհատ քալելէ վերջ կը հասնինք հոն, կռնակիս տուած հաստատուն քարերու կը սկսինք դիտել չորս կողմերնիս։

Հեռուն Աբեւելեան կողմը կը տարածուին Ալպիստանի 100է աւելի գիւղերը, որոնց անունները կը սկսի միատիմ թուել առաջնորդս. Ալպիստանէ անդին կը տեսնենք Նուէ Հազգ լերան ձիւնոտ գագաթները, ալ աւելի հեռուն Մալթիոյ լեռները, առջեւնիս կը բարձրանան երկու լեռներ իրարու եռեւ, իրենց կարկառուն ու ցից կատարներով, աւելի հեռուն Ասքր Տաղ որու ստորոտը կը տարածուին Մարաշի արգաւանդ դաշտերը, հարաւ-արեւմտեան կողմը կը տեսնուին Ծոնուզի լեռներն ու Տիւթիլ լեռը, ալ աւելի արեւմուտք կ'երեւի Կեսարիոյ Սենիասը, անկէ ապին Պին Գուղան, որ նշանաւոր է լեռներուն մէջ, ասոնց ամէնը կը դիտենք, առանց կշտանալու, ժամերը կը սահին, ակամայ կը բամնուինք այսքան գեղեցիկ տեղէ մը ու կը սկսինք վար իջնել դանդաղ դանդաղ։

Ժամը 4ին անցնելով Իճեճ Պէլ ըսուած տափարակէն կը հասնինք Այրան Փունարը, 2-3 ջրաղացի ջուր թանի պէս կը հոսի ապառաժի մը տակէն ահեղաձայն, հոս չատ չենք մնար, որովհետեւ չատ տեղեր ունինք այցելելիք, ուստի չուտով ճամբանիս ձեռք կ'առնենք, միչտ դէպ ի հիւսիս երթալով, տեղ տեղ ձիւնի անագին զանգուածներ խափանած ըլլալով մեր անցքը՝ կը հարկադրինք վերէն կամ վարէն անոնց շրջանն ընելով ճամբանիս չր կորնցնել։ Վերջապէս չատ մը տափարակներ, մարգեր, բնութենէ պաղ պաղ աղբիւրներով օժտուած վայրեր, որոնց դալար խոտերուն վրայ, արեւուն կէս օրեայ ճառագայթներուն տակ մակաղուած են անհամար ոչխարի հօտեր, այս ամէնը մեր ետեւը թողով ժամը հինգը քառորդ անցած կը հասնինք Գարա Կեօլ։

Այս բաւական ընդարձակ լճակը, բոլորշի ըլլալով մարդու մը հասակին չափ խորութիւն ունի, ջուրը այնքան վճիտ ու մաքուր որ յատակի մանր քարերն անդամ կրնան համրուիլ, երեք կողմերէն ձիւնով շրջապատուած, ո[illegible] լճակէն չատ որոշ կ'երեւին Կոկիտոնի դաշտերն, իսկ ստորոտը մէկ քանի ժամ հեռուն կ'երեւին Զարտախ Զէրքէզքարը-նակ ու Երիճէք Թրքարնակ գիւղերը, խիստ մօտն է Արփա չուգուրու ըսուած տափարակը, սոյն լիճին գրեթէ կէս ժամ վարը, Զէյթունի ճամբուն հանդէպ կը գտնուի Գարնը եարթխ ըսուած տեղը, ուսկից մի քանի տեղերէ դուրս կը պոռթկան ջուրի հոսանքներ, հաւանական է որ այս լիճին ջուրն է։

Կէս օր է, սակայն օդը չատ զով, հագուստս հանելով պաղ-ձիւնի ջուրի լոգանք մըն ալ կը կատարեմ, որը չատ կ'ազդուրէ գիս, նորէն ճամբայ կ'ելնենք, այս անգամ դէպ ի վար։ Ընկերներս կը սկսին իրենց միւսկի փընտրտուքն ընել, այլ իզո՛ւր, դժբախտաբար, այս տարի ասրին չէ եղեր, վերոյիշեալ անուշահոտ ծաղիկը, տարի մը առատ կ'ըլլայ եղեր, յաջորդ տարին չկենալու պայմանով։

Ժամը վեցին կը հասնինք այս լեռներուն աղբիւրներուն է՛ն նշանաւորին որ 3-4 ջրաղաց դարձնելու չափ ջուր պարունակելով՝ կը հոսի սարաւանդի մը կէս մէջքէն ահեղաձայն՝ եօթն ակերէ, մէկ աչքը կարծես՝ 2 ձեռքեր են իրարու փակցուած այնպէս կ'ելլէ քարին մէջէն։ 2 աչքերուն վրայ ամադին ձիւնակոյտ մը կեցած է կամարակապ, ասոր առջեւը կը տարածուին Ալաչայիր կոչուած յոյժ արգասաբեր դաշտերը որոնց արտերը տակաւին կանգուն կեցած են։ Ջուրը չատ պաղ, ոտքերդ 2 վայրկեան չես կրնար թողուլ ներսն մէջ, այնքան պաղ է։ Հոս գիւղական պարզուկ ճաշ մը ընելով, նորէն ճամբանիս ձեռք կ'առնենք, կ'անցնինք Մեծ Զիմէճեճ, որուն վրայ կը գտնուի Փոքր Զիմէճը, Շերօքբ ըսուած տեղէն, ուր՝ Պէրիտի քարածակէն երկաթի քար փոխադրող Ջորեպաններն իրենց Տեսքիւմին տեղը բրած են, քարերը 4-5 տեղ կարգաւորուած բնական բլրակներուն պէս կը բարձրանան. ասկէ ալ անցնելով հազիւ Արեւմուտին կը հասնինք մեր եաթախը։

Սիրելի ընթերցող, երբ այս տողերը կը գրեմ արշալոյսին նստած քարակոյտի մը ծայր, կարի խնամքով փաթթուած ապպիս մէջ, մտածէ մէյ մը, Ցուլիսի տօթակէզ օրերն են, ու իմ մատներս կը մսին գրեթէ։ Արեւը չուշանար բարեբախտաբար, թռչուններու ներդաշնակ դայլայլիկներն լսելի կ'ըլլան ամէն կողմերէն, մանաւանդ կաքաւը որ կ'երեւի մէյ մը սա քարին մէյ մըն ալ հունա, նա քարին ծայրը։ Արդէն այս լեռան կողը հազիւ հազ ամիս մը կարելի է բնակիլ, ու ցուրտը կը սկսի։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի մասնագէտին

Որչափ որ կրնանք թափանցել մշուշին մէջէն, այս պատուս ճակատամարտի դաշտին վրայ կան ուրիշ ճաքռնական բանակներ։ Երկար դադարի մը յետոյ օգնական գունդերու միւնոյն առաքումը շարունակուեցաւ նախկին մէթոտով։ Լսել է թէ բոլոր այն մեծ հրամատարները՝ որոնց անունները այլ եւս ընտանի դարձան դէպքերու ընթացքին մէջ —Նոկի, Բորթ Արթուրի յաղթող զորավարը. Օքու՝ որ այնքան կարեւոր դեր մը խաղաց եւ քը-շելու համար պաշարեալ բերդաքաղաքին օգնութեան փութացող ռուս գունդերը. Նօճու՝ որուն անուելի յարձակումները Լիաօճանկի վրայ, և յետոյ եւ Շանոյէն անցքը Մուքտէնի վրայ և ետեւը փախչող Ռուսերը հալածելու համար, մեծապէս նպաստեցին ներկայ վճռական արդիւնքին. և Քուրօքի՝ որ ամենաուրեք երեւցաւ Եալուի վրայ իր առաջին կռիւը չանելէն ի վեր— իւրաքանչիւրը լեցուց իր կորուստներուն տեղը։ Ասոնցմէ իւրաքանչիւրը հիմա իր ձեռքին տակը ունի նոր ուժեր՝ որոնք թուականօրէն նոյնքան զօրաւոր, որքան էին երբեք, իսկ իրական նպատակին համար չատ աւելի զօրաւոր, որովհետեւ անցեալ տասնը ութը ամիսներուն մէջ աւելի փորձառութիւն և աւելի մարդանք ստացան, աւելի վստահութիւն ունեցան իրենց և իրենց առաջնորդներուն վրայ, և զիրար աւելի լաւ հասկցան փոխադարձաբար, ինչ որ երկար պատերազմի ընթացքի մը մէջ կարելի է ձեռք բերել, և յաղթութեան անընդհատ չարքերը ա՛լ աւելի կարոզացուցին զիրենք։ Այս նկատմամբ անենչ իրողութիւն մը չէ որ թիւրկի կուիներէն ի վեր դադրող և հանգչող քաջամարտիկ ճարտնցիները հիմա աւելի առողջ, աւելի կորովի դարձած են շնորհիւ բժշկական հիանալի դարմանումներուն, որոնց մէջ ա՛նքան ճարպիկ են ճարտնցիք։ Իրենց վէրքերը կամ առժամանակեայ հիանդութիւնները բուժուած ըլլալով, կորով ու կրակ կը ներշնչեն ճարտնէն ամէն օր իրենց մօտ հասնող նոր զինուորներուն, որոնք իրենց աղէկ որ Բանամայի մէջ այս դրամները չէն առած գրպանէս. թէեւ մարեղբօրորդիս Ռիչար չէր գիտեր թէ ի՞նչ կարելի է ընել քառասուն փարայով, ես չա՛տ աղէկ գիտեմ զայն արծաթ տալարի վերածելու գիւտը. ասոր համար խիստ դգուշութեամբ պահած էի չորս պղինձ տասնոցներս։

Անգղիացին բան մը չհասկնալով եւրիտասարդին այս խօսքերէն,

—Բայց կատակի ժամանակ չէ պարո՛ն Լավառէտ, ըսաւ, կ'աղաչեմ։

—Ի՞նչ կ'ըսէ՛ք, կատա՞կ, բնաւ առանկ բան չանցնիր մտքէս։

—Ուրեմն քիմիական ի՞նչ նորութիւնով պիտի գործէք այդ հրաչքը։

—Կ'աղաչեմ, մի՛ ստիպէք որ դաղտնիքս հրապարակեմ. կէս օրուան ճաշէն ետք, ըսածս պիտի գործադրեմ, կ'արտօնեմ որ ընելիքս հեռուէն դիտէք երբ հանդիսաւոր։ Հիմա հանձնուած [illegible] ամենէ ետք վերջ [illegible] ձեր անկէ ետք վերջ [illegible] մանհոդութիւնները։ Ուրիշ նիւթի վերաբերեալ խօսինք այլ եւս, զոր օրինակ Սան Ֆրանչիսքօ քաղաքին վրայ, եթէ կ'ուզէք։

—Մինչեւ ժամը երեք պիտի սպասենք։

—Այո՛, մինչեւ այն ատեն կրնանք ուրիշ բաներով զբաղիլ, նոյն իսկ եթէ ուզէք կրնամ Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ պտտցնել զձեզ։

Մարդ երբ դրամ չունենայ անծանօթ տեղ մը, միամի՛տ միամիտ պտըտելէ ուրիշ ի՞նչ կրնայ ընել. հետեւաբար հայր ու աղջիկ Լավառէտի առաջնորդութեամբ սկսան վեր վար պտտուքիլ քաղքին այլ և այլ մասերուն մէջ։ Այսպէս յաջորդաբար այցելեցին քաղաքին վերի մասին վրայ ա. և այլ դարերու ճարտարապետական ոճերով կառուցուած դղեակները, Մանկամարի հրապարակը, հիւսիսային պալտէզը, Քլայֆ հաուս ըսուած շէնքը։ Անոնցմէ ետք անցան նաւահանգիստ [illegible] կային, ամէնքն ալ այցելեցին։

(Շարունակելի)

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԵ.

ՊՂԻՆՁԸ ՈՍԿԻԻ ԵՒ ԱՐԾԱԹԻ ՎԵՐԱԾԵԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Անգլիացին աղջկանը երեսը նայեցաւ, որ յոյսի քաղցր ժպիտով մը ողողուած էր Լավառէտի անունը լսելուն պէս։ Սըր Մօլըթօն օրիորդին այս նախազգացումէն քաջալերուած հրաման ըրաւ ծառային որ նեղս հրաւիրէ Լավառէտը։ Երիտասարդը ժպտելով շուրթն ու խնդալիր մտաւ սենեակէն, որուն արտաքին երեւոյթը բացայայտորէն կը պատկերացնէր ներքին յոյսը։ Միս Օռէթ Լավառէտի յուսալից կացութիւնը տեսնելով,

—Արդեօք նոր միջոց մը գտաք դրամ ձեռք անցընելու, ըսաւ, վստահեմ որ ձեր գործնական ոգին այս պարագային ալ ցոյց պիտի տայ իր արտակարգ արժէքը։

—Առանց երկար բարակ յառաջաբաններու, ներեցէք որ չիտկէ չիտակ գաղափարս յայտնեմ, ըսաւ Լավառէտ, մեր այս ուղեւորութեան մէջ թէեւ փոխադարձաբար հակառակորդներ ենք իրարու, բայց այս հակառակութիւնը պարտականութեան բերմունք մըն է պարզապէս, անկէ անդին ճշմարիտ բարեկամներ ենք. ես վիրաւորուեցայ, դուք զիս դարմանելէ ու խնամելէ զատ, ուղեւորութեանս շարունակութիւնն ալ փութացուցիք, ինչ որ յաւէտ երախտապարտ կը թողուցիս ձեզ։

—Բայց երբ կրկին հաշուի նստինք, մենք տասնապատիկ աւելի պարտական պիտի մնանք ձեզ պարո՛ն Լավառէտ, ըսաւ Սըր Մօլըթօն, դուք ի՞նչ ապրանք ունէիք անոր ասոր հետ կռիւի բռնուելու, ազգիկա պաշտպանելու, անոր կեանքը փրկելու համար, քիչ մնաց ձեր կեանքը վրայ տայիք։

—Հիմա այս կարգի անօգուտ խօսքերով ժամավաճառ չըլլանք, ըսաւ Լավառէտ. հոս ձեզի հիւր գտնուիլս հակառակ է մօրեղբօրորդւոյս Ռիչարի կտակագրին, արդ խղճի խայթէ ազատելու համար կը խնդրեմ որ արտօնէք զիս ձեր էնտոն զրկելիք հեռագրին ծախսը վճարելու։

Սըր Մօլըթօն երիտասարդին այս անակնկալ յայտնութենէն յանկարծակի գալով,

—Ի՞նչ ըսիք, գոչեց, անգամ մըն ալ ըսէք կ'աղաչեմ, լաւ չհասկցայ։

—Պիտի խնդրէի որ, յարեց Լավառէտ, արտօնէիք զիս ձեր էնտոն զրկելիք հեռագրին փոխարժէքը վճարելու։

—Քանի է մեզի համար աշխատիլ կ'ուզէք։

Միս Օռէթ բնաւ բերան չբացաւ, անիկա արդէն վստահ էր որ երիտասարդը ո՛ւշ կամ կանուխ միջոց մը պիտի գտնէր այս անել կացութենէն փրկուելու, ուստի առանց բերան բանալու մինչեւ երախտագիտական ակնարկ մը ուղղելով բաւականացաւ։

Իսկ Լավառէտ չարունակելով խօսիլ,

—Այո՛, ես կրնամ անհրաժեշտ եղած գումարը հայթայթել, ըսաւ, մանաւանդ որ իմ չանս ալ կը պահանջէ որ ասանկ սղղիկ ծառայութիւն մը մատուցանեմ, որովհետեւ իմ այս տեղէն Մեկնիլս ձեր մեկնումին հետ կապուած է. հետեւաբար հոս երկար ատեն չմնալու համար, անհրաժեշտ է որ ես հայթայթեմ այդ գումարը։

—Շատ աղէկ, պատասխանեց անդրիացին, կ'ընդունիմ ձեր առաջարկը, բայց դուք ո՞ւրկէ պիտի հայթայթէք գումարը և ի՞նչ միջոցով։

—Շատ պարզ միջոցով մը պիտի գործադրեմ ձեզի տուած խոստումս, յարեց Լավառէտ, դարուս առաջադիմած քիմիագիտութեան շնորհիւ՝ գիտնար գործ մը չէ արծաթ տալարի (30 գրամ դրամ մը) վերածել՝ գրպանս գրամնուած չորս պղինձ տասնոցները։

Հեռուն Աբեւելեան կողմը կը տարածուին Ալպիստանի 100է աւելի գիւղերը, որոնց անունները կը սկսի միատիմ թուել առաջնորդս. Ալպիստանէ անդին կը տեսնենք Նուէ Հազգ լերան ձիւնոտ գագաթները, ալ աւելի հեռուն Մալթիոյ լեռները, առջեւնիս կը բարձրանան երկու լեռներ իրարու եռեւ, իրենց կարկառուն ու ցից կատարներով, աւելի հեռուն Ասքր Տաղ որու ստորոտը կը տարածուին Մարաշի արգաւանդ դաշտերը, հարաւ-արեւմտեան կողմը կը տեսնուին Ծոնուզի լեռներն ու Տիւթիլ լեռը, ալ աւելի արեւմուտք կ'երեւի Կեսարիոյ Սենիասը, անկէ ապին Պին Գուղան, որ նշանաւոր է լեռներուն մէջ, ասոնց ամէնը կը դիտենք, առանց կշտանալու, ժամերը կը սահին, ակամայ կը բամնուինք այսքան գեղեցիկ տեղէ մը ու կը սկսինք վար իջնել դանդաղ դանդաղ։

Ժամը 4ին անցնելով Իճեճ Պէլ ըսուած տափարակէն կը հասնինք Այրան Փունարը, 2-3 ջրաղացի ջուր թանի պէս կը հոսի ապառաժի մը տակէն ահեղաձայն, հոս չատ չենք մնար, որովհետեւ չատ տեղեր ունինք այցելելիք, ուստի չուտով ճամբանիս ձեռք կ'առնենք, միչտ դէպ ի հիւսիս երթալով, տեղ տեղ ձիւնի անագին զանգուածներ խափանած ըլլալով մեր անցքը՝ կը հարկադրինք վերէն կամ վարէն անոնց շրջանն ընելով ճամբանիս չր կորնցնել։ Վերջապէս չատ մը տափարակներ, մարգեր, բնութենէ պաղ պաղ աղբիւրներով օժտուած վայրեր, որոնց դալար խոտերուն վրայ, արեւուն կէս օրեայ ճառագայթներուն տակ մակաղուած են անհամար ոչխարի հօտեր, այս ամէնը մեր ետեւը թողով ժամը հինգը քառորդ անցած կը հասնինք Գարա Կեօլ։

Այս բաւական ընդարձակ լճակը, բոլորշի ըլլալով մարդու մը հասակին չափ խորութիւն ունի, ջուրը այնքան վճիտ ու մաքուր որ յատակի մանր քարերն անդամ կրնան համրուիլ, երեք կողմերէն ձիւնով շրջապատուած, ո[illegible] լճակէն չատ որոշ կ'երեւին Կոկիտոնի դաշտերն, իսկ ստորոտը մէկ քանի ժամ հեռուն կ'երեւին Զարտախ Զէրքէզքարնակ ու Երիճէք Թրքարնակ գիւղերը, խիստ մօտն է Արփա չուգուրու ըսուած տափարակը, սոյն լիճին գրեթէ կէս ժամ վարը, Զէյթունի ճամբուն հանդէպ կը գտնուի Գարնը եարթխ ըսուած տեղը, ուսկից մի քանի տեղերէ դուրս կը պոռթկան ջուրի հոսանքներ, հաւանական է որ այս լիճին ջուրն է։

Կէս օր է, սակայն օդը չատ զով, հագուստս հանելով պաղ-ձիւնի ջուրի լոգանք մըն ալ կը կատարեմ, որը չատ կ'ազդուրէ գիս, նորէն ճամբայ կ'ելնենք, այս անգամ դէպ ի վար։ Ընկերներս կը սկսին իրենց միւսկի փընտրտուքն ընել, այլ իզո՛ւր,

ենց կարգին ճաքռնի զինուորական ուժերուն հետ ու եփուն մասը կը կազմեն։ Անոնց օրինակը ու ճարպիկութիւնը պիտի քաջալերէ նաև նորահաւաք զինուորները, որոնք բնականէն արդէն քաջ, ուշիմ և գործօն պատանիներ են։

⁂ Այս չորս զօրավարները 120 կամ 150 մղոն ընդարձակ ճակատի մը վրայ ռազմ յարդարած են Ռուսերուն դէմ։ Ռուսերուն ամուր դիրքերը նոյնքան ճակատի մը վրայ ընդարձակուած են, այսինքն արեւմուտքէն Լիաօ գետէն սկսեալ մինչեւ արեւմուտք կէտ մը՝ Թերեւս Բիրինէն վաթսուն մղոն դէպի հարաւ։ Թիլինկի անկումէն ի վեր արձանագրուած բոլոր մանր մունր ընդհարումները այս մասին մէջ տեղի ունեցած են։ Բայց ճաքռնցի վերին հրամատարը իր բուն դիրքը մինչեւ հիմա խնամով ծածկած է թշնամիէն, ինչպէս նաև իր բուն ոյժը։ Մերթ ընդ մերթ իր ճակատին յառաջապահները կը քաշէ, անոնց ետեւէն ալ օգնելով ետ քաշելու համար իրենց դիմադրողները, բայց ճաքռնցի այդ յառաջապահները մեծ քայլեր առած չեն, այնպէս որ տակաւին ճամբան անագին է Բիրին կամ Խարպին անցնելու համար։

⁂ Լիւէվիչ տակաւին իր կեդրոնը կը բռնէ Ծէնկուէյի մէջ, որ Թիլինկէն 70 մղոն միայն դէպի հիւսիս կը գտնուի, և միջնակայ երկաթուղիին երկայնքը ճաքռնցիք հազիւ քանի մը երկաթուղիի կայարաններ բռնած են 40 մղոնի վրայ։ Թիլինկէն ի վեր իրենց գրաւած ամենէն մեծ վայրը Զանկթուփուն է։ Կ'ըլլէն կատարելապէս Լիաօի երկու եզերքներուն, ռուսական կեդրոնէն, Ծէնկուէյի դաշտավայրէն քսանչորսհինգ մղոն հեռի։ Դեռին և երկաթուղիին մէջտեղը բռնած են բոլոր գետինը մինչեւ Լիաօի մէկ ճիւղը, որ արեւելքէն և արեւմուտքէն կը հոսի՝ նոյն քաղաքէն 25 մղոն դէպի հարաւ։ Բիրին տանող Մանտարինեան պղտոտան Թիլինկէն տասը մղոն դէպի հիւսիս կը չեղի երկաթուղիէն հիւսիս արեւելեան ուղղութեամբ։ Ճաքռնցիք այս ճամբուն երկայնքէն առաջ քաշելով տէր եղած են լեռնաշղթային այն մասին որ պղտոտան կը բաժնէ երկաթուղիէն։ Եթէ այս լերան ճամբուն հետեւին, կ'երթան ուղղակի Իթունկէս, որուն մէջէն կ'անցնի Սունկարիի մէկ ճիւղը, Իթունկ գետը։ Կ'ըսուի թէ Ռուսք անաւոր դիրքեր չինած են գետին յարակից բլուրներուն վրայ, և մանաւորապէս պաշտպանած են Իթունկը, դիմադրելու համար ճաքռնական յառաջխաղացման դէպի Բիրին այս ուղղակի լերան ճամբէն։

⁂ Խիստ անստոյգ է թէ ճաքռնցի՞ զօրավարին գունդերը գործածուեցան այն բազմաթիւ յառաջապահական [illegible] որ նոյն իսկ եթէ Նօճու կամ Օքու մինչեւ հիմա չմանակցեցան, Ռուրօքի թողլով ընդհանուր ճակատը, անոնց երկուքին քանակներուն վերապահուած է վերջի վերջոյ բռնել երկաթուղին և լեռնային ճամբան։ Ինչ որ ստուգապէս գիտենք, սա՛ է թէ չորսին մէջէն Ռուրօքի աջ թեւին վրայ է, և Նօկի ձախ թեւին վրայ, ասոնց մէջտեղն ալ Օքու և Նօճու։ Բայց ստուգիւ յայտնի չէ թէ Նօկիի բանակին ամբողջը թէ մէկ մասը միայն կը շարժի դէպի Մօնկոլիա, այսինքն Մանչուրիոյ վերջին սահմանամայրերը, արեւմուտքէն կողմնակի մեծ շարժում մը ձեւելով Ռուսաց ետեւը անցնելու համար։ Սա՛ ստոյգ է որ ռուս սպարապետը խիստ մտահոգութեան մէջ է իր աջ կողին մասին, եթէ ոչ՝ այսքան դէպի արեւմուտք ծայր ստուգ դիրք մը պիտի չտնէր։ Լիենվիչի այս մտահոգութիւնը և նախրդգուշութիւնը խիստ բնական է, քանի որ իր աչքով թշնամիները գետէն ու երկաթուղիով հաւասարապէս առաջ քաշելու դիւրութիւններ ունին։ Արդարեւ զարմանալի է որ Բիրինի հարաւային լեռնակողմին մէջ գործող Ռուրօքի կիսաբաժինները, այսինքն չորս բանակներուն ծայրագոյն արեւելքին վրայ կռուող ճաքռնցիք ինչպէս կրնան պարենաւորուիլ, թէև տարբոյն այս եղանակին մէջ գետային հաղորդակցութիւնը իր լաւագոյն ասպիսանին վրայ է, եւ հաւանական է որ ճաքռնցի մատակարարները կը գործածեն Սունկարին, եւ Թերեւս Հուն ու Իթունկ գետերուն մէկ մասը։ Ամէն պարագայի մէջ սակայն, զարմանք կը պատճառէ ճաքռնի Բանակին մատակարարութեան ճիւղին կանոնաւորութիւնը։

⁂ Մինչ այս մինչ այն, ուրիշ չորս անկախ բանակներ ի միասին իրենց ուժերը կը ծաւալեն դէպ ի արեւելք։ Առաջինը Բալամուրայի բանակը Ռուրօքի աջակողմին ետեւէն, բոլորովին անյայտ եղած է մեր աչքերէն, յորմէ հետէ անոր մէկ մասը յանկարծ եւրեւցաւ Բիրինի եւ Նիկուէյի միջեւ, Հզինկ-Բիրինէն դէպ առաջ մեծ շարժում մը ընելով, ուր (Հզինկ-Բիրինկ) ա՛նքան օգտակար դեր մը կատարեց Մուքշէնի ճակատամարտի միջոցին։ Կ'երեւի թէ այնուհետեւ լեռնային ճամբով հիւսիս-արեւելք ուղղուեցաւ։ Տակաւին չենք գիտեր թէ Բալամուրայի այդ բանակը ամբողջ հաստատուած է թէ ոչ Բիրին-Նիկուէյա պղտոտային վրայ եւ թէ ատոնք ինչ ընելու նպատակ ունի։ Անոր հարաւային կողմը անմիջապէս կա՛յ Հազկավայի բանակը, որ ամբողջ Խօրէան մաքրեց Ռուսներէն։ Դեռ վերջին ատենները Թումէնի հեռաւոր մէկ եզերքին վրայ, այդ գետին ներանին եւ Բօսիէթ ծովածոցին մէջեւ, ուրիշ ճաքռնական բանակի մը ամանումը ծանուցուեցաւ։ Ասոր արդիւնքը ա՛յն պիտի ըլլայ որ ճաքռնցիք բոլորովին տէր պիտի ըլլան ծովեզերքին, թէ՛ Բօսիէթի ծովածոցին եւ թէ Թումէնի գետաբերանին, և ասով ճաքռնէն փոխադրութիւնը ուղղակի պիտի կատարեն Թումէնն գետն ի վեր, մինչև կէտ մը 100 մղոն միայն հեռի ա՛յն ճամբէն, ուր հաստատուած է Գավամուրա։ Այս երեք բանակներուն միտքն է իրարու գործակցիլ, և զարնել ճիշտ հո՛ն ուր Ռուսաց պատրաստութիւնը տկար է, և այսպէս առաջին հարուածները սկսիլ Վլատիվոսթոքի ռուս պահնորդներուն վրայ, եթէ ասոնք համարձակին իրենց դէմ ելնել։

⁂ Ա՛լ աւելի դէպ արեւելք և հիւսիս կայ չորրորդ բանակը—այսինքն ա՛յն բանակը որ արդէն գրաւեց Սաղալինը և գլխաւոր ցամաքին ծովեզերքը, և ռուսական ձախակողմին ետեւը գտնուող ճաքռնական բանակը ասիկայ պիտի ըլլայ ապագային, միւս երեքին հետ գործակցութեամբ։ Հակայ ըմբռնում մը է ասիկա, որուն գործադրութիւնը ժամանակի կը կարօտի, բայց հետեւեալ ամիսներուն մէջ պիտի տեսնենք այս յատակաձեւին իրագործումը, երբ ձմրան սառնապատ ձեռքը դեռ պարտադրիչ չէ ըրած զինուորական գործողութիւնները ամենակատաղի հակառակորդներուն։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՏՈՒԳԱՆՔԸ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՎՃԱՌՈՒՄԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

Սբ. Անտառի Բեթերսպուրկի թղթակցին

Ամերիկեան դեսպան Մր. Մէյեր տակաւին քացարձակ լռութիւն կը պահէ Զարին մօտ իր վերջին ունկնդրութեան արդիւնքին վրայ։ Այս ունկնդրութիւնը հազիւ քառորդ ժամ տեւեց։ Արքունի շրջանակներէ զրոյցներուն նայելով, կայսրը սիրով ընդունեց զայն, ինչպէս միշտ կ'ընէ, բայց Ն. Վեհափառութիւն փափաք չյայտնեց երկար բարակ նկատի առնելու Մր. Բուդվէլթի հեռագիրը, որուն պարունակութիւնը գաղտնի կը մնայ։

Արտաքին գործոց պաշտօնատարները կարեւոր անձնաւորութիւն մը ըսաւ ինծի.—«Կրնաք հաստատապէս յայտարարել թէ բոլորովին անդառնալի է ռուս կառավարութեան որոշումը՝ մէկ դրամ իսկ չվճարել իբրեւ տուգանք, իբրեւ ծախքի վճարում, կամ ի՛նչ ձեւով որ ճաքռն ուզէ անուանել։»

Միեւնոյն անձնաւորութիւնը կը հաւատայ թէ երկուքեւ այսօր ամերիկեան թերթերուն ըրած բոլոր հրատարակութիւնները անճիշդ են։ Ճաքռնցիք նոր [illegible] չեն, գոնէ պաշտօնապէս։ Մ. Վիթթէի հետ ենթադրուած տեսակցութիւնները, որոնց մէջ Վիթթէի համար կ'ըսուի թէ նոր ծրագիր մը ընդունած է, բոլորովին անհիմն են։

Սաղալին բուն խնդրոյն համար երկրորդական կարեւորութիւն ունի միայն։ Հաշտութեան կամ պատերազմի ամբողջ խնդիրը կախում ունի տուգանքի պայմանին ի՞նչ կերպով լուծուելէն։

Վիթթէի ճարտարութիւնը ա՛յն բանին մէջ կը կայանայ թէ հետզհետէ համոզում գոյացնել կ'ուզէ Ամերիկայի մէջ թէ ճաքռն ոսկիի սիրոյն համար միայն պատերազմ կ'ուզէ ընել։ Ռուս «Սլօվօ» թերթը ճաքռնցիները կը նմանցնէ ծովասպանների, որոնք դրամի համար կը ջրէին։ Միւս թերթերն ալ հաստատ համոզում կը յայտնեն թէ Ռուսիա պիտի մերժէ ճաքռնի պահանջումը թէ՛ Սաղալինի եւ թէ տուգանքի համար։ Ռուսիա պիտի խզէ բանակցութիւնները, եւ ամէն դժուարութեան յանձնառու պիտի ըլլայ պատերազմը շարունակելու։ Ռուսիա զինուորական տեսակէտէն վախնալիք տեղ չունի, կ'ըսեն։ Ռուսիա պատերազմի ջիղը (դրամը) ճաքռնի հայթայթելու անխոհեմութիւնը պիտի չգործէ ընաւ, որովհետեւ ճաքռնի դրամական կարողութիւնը սպառած է։

Բայց պէտք է դիտալ թէ Ռուսիա եւս դրամական անձկութեան մէջ է, եւ նոր դրամ գտնելու համար խիստ դժուարութիւններու պիտի բաղխի։ Ներքին փոխառութիւնը չի յաջողիր, կառավարութիւնը կը պարտաւորէ պանքաները, բայց ասոնք ստորագրող չեն գտներ, կառավարութիւնը 100նոց թուղթը 90ի պանքաներուն տուած է, եւ ասոնք ալ 96½ի կ'ուզեն տեղաւորել։ Մինչեւ ցարդ հազիւ 16,000 անգլ. ոսկի Բեթերսպուրկի մէջ հաւաքուած է եւ 29,000 ալ Մոսկուայի մէջ։

Երմական նախարար Մ. Թօքովցեվ իր սովորական տեղեկագիրը մատոյց կայսեր։

Առած ստոյգ մասնաւոր տեղեկութիւններու նայելով, երմական գանձուն հաշուեկշիռը 12ուկէս մկիոն անգլ. ոսկի կը ներկայացնէ վերջին փոխառութենէն հաւաքուած դրամն ալ հաշուելով։ Եթէ պանքաները մնացեալ 14—15 միլիոն անգլ. ոսկիի ներքին փոխառութիւնն ալ ճարեն, 27ուկէս միլիոն ոսկիի կ'ըլլայ հաշուեկշիռը։

Հաստատուած իրողութիւն մըն է որ հասոյթները չարունակ սովորական ծախքերէն աւելի կ'ըլլան օգտէն ի վեր։ Այս պարագան ենթադրել կուտայ թէ Ռուսիա մինչեւ Նոր Տարի պիտի կրնայ հոգալ պատերազմի պէտքերը, եւ առանց նոր փոխառութեան մինչեւ այն ատեն իր ընդհանուր հաշուեկշիռը ցոյց պիտի տայ 10 կամ 20 միլիոն անգլ. ոսկի։

Պետական Պանքան օրէնքով իրաւունք ունի 30 միլիոն անգլ. ոսկիի նոր թղթադրամ հրապարակ հանել իր ներկայ պահեստի 80 միլիոն 400,000 անգլ. ոսկիին դէմ։ Այս գումարէն զատ պանքան արտասահմանի մէջ ունի նաեւ 20 միլիոն 900,000 անգլ. ոսկի։

Յաւելուածական պատերազմական ծախքերը, բաց ի զինուորական պէտքերուն կանոնաւոր յատկացումներէն, տարեկան 80 միլիոն անգլ. ոսկիի կը բարձրանան։ Այս գումարը հիմա թերեւս քիչ մը պակաս ըլլայ Յուլիսյի ճակատամարտէն ի վեր, բայց պէտք չէ մոռնալ որ 1905 տարիին համար հաշուուած սովորական հասոյթները նոյն են ինչպէս 1904ին համար։ Անկարելի չէ որ զանազան պետական պաշտօնարաններ հրաւիրուին իրենց 1906ի եւմրատացոյցը զեղչել ամամաններուն վրայ խնայողութիւններ ընելով։

Կը յայտարարուի թէ սովը սաստիկ է, եւ ասով 1905—1906ի հասոյթները պիտի պակսին։

Պաշտօնական Ռուսիան սակայն լաւատես է իր եւմատացոյցին վրայ, եւ իրաւ ալ Ռուսիոյ պատմութիւնը մինչեւ մէկ ատենան կ'արդարացնէ այս լաւատեսութիւնը։ Ռուս ժողովուրդը վարժուած է իր ունեցածին կարեւոր մէկ բաժինը տալու Պետութեան։

Զօրավար Լիէչիցի բանակը հիմա 100,000 հոգի աւելի ունի Բուրօքթինի եւրոպեան բանակէն։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵԼՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երմական նախարար Մ. Թօքովցեվ, Զարին մօտ իր չարտօնական ունկնդրութենէն վերջ, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Սբ. Անտառի թղթակցին.—

«Եթէ Զարն յամառի պատերազմական ծախք պահանջելուն վրայ, հեռագրատները վերջին ծայր յուսահատական է հաստատեան համար։

«Իմ կարծիքս ա՛յն է թէ Ռուսիա ընաւ տուգանք պիտի չվճարէ։ Պատրաստ ենք ճանչնալ Ճաքռնի ծախքերը մեր գերիներուն համար, որոնցմէ Ճաքռնցիք մեզմէ 20 անգամ աւելի ուներ։ Սակայն պատուաւոր և արդար կը նկատեմ։

«Ռուսիա Ճաքռնի թողած է նաև ինչ որ կրնայ գտնել Ձինաստանէն, ի փոխարէն արեւելեան չինական երկաթուղիին, որ Ձինաստանի պիտի դարձուի։

«Ճաքռն ասկէց դաս ուրիշ բան թող չսուայ մեզմէ։ Վարպետութիւն կ'ընէ և մեր կալուածը (Սաղալինը) մեր դրամով մեզի ծախել կ'ուզէ։ Ան ինչի՞ կը նմանի, գիտէ՞ք.— Դրամապանակ մը ձեռքէս կ'առնէք և յետոյ կը պահանջէք որ դրամով եւս առնեմ զայն։»

Նախարարը յայտարարեց թէ Ն. Վեհափառութեան կողմէ արտօնութեամբ չէ որ այսպէս կը խօսի, այլ լոկ իբրեւ երմական նախարար իր անձնականէն կը խօսի։

Ռուսիա պատրաստ է Սաղալինի հարաւային կէսը ճաքռնի թողուլ, պայմանաւ որ ճաքռն դրամ չպահանջէ։ Իրաւ է որ կզմիկ այս բաժանումը տպագայ վէճերու դուռ պիտի բանայ, բայց հաշտութեան սիրոյն համար, հիմա այդ տեսակ փաստաբանութիւններ նկատի չեն առնուիր։

Նովոյէ Վրեմիա կը յայտարարէ թէ Սաղալինի մասին Ռուսիոյ քաղաքականութիւնը ի՞նչ փոփոխութիւն ալ որ կրէ, սա՛ ստոյգ է թէ տուգանքի խնդիրը երբէք նկատի պիտի չառնուի։ Ռուս օրաթերթը կ'ըսէ թէ ճաքռն Ռուսիոյ դրամին պէտք ունի իր առնելիքներուն գոհացնելու համար։ Արդ, եթէ հաշտութեան բարեկամները կարողութիւն ունին պատերազմը վերջացնելու, թո՛ղ դիմեն պայմաններով դրամ փոխ տան ճաքռնի։ Ռուսիա պիտի եթաչխատուէ ճաքռնական փոխառութիւններուն, բաւական է որ վերատաս ըլլայ ճաքռնի բարեմտութեան վրայ։ Ասոր համար ալ խելացի ռուս թերթը ազատ միջոց մը գտեր է.— Կ'ըսէ որ ճաքռն թո՛ղ արտօնէ Ռուսիան ծուլման բանել մինչեւ որ պարտքերը վճարէ։

Բեթերհովի մէջ գումարուած Նախարարաց Խորհուրդին առջեւ Զարը հայրենասիրական բանախօսութիւն մը ընելով, յայտարարեց թէ Ռուսիա մինչեւ հիմա իր կայսերական դիրքին նեբած սահմանին մէջ դիմադրութիւններ ըրաւ։

Օտեռայէ հետեւեալը կը հեռագրեն Տէյլի Թէլէկրաֆի.— Սեւ ծովու ռուսական նաւանգիստներէն ցարեւի արտածութիւնը գրէթէ բոլորովին կազմալուծուած է երկաթուղիի վակոնների պակասութեան պատճառաւ, որովհետեւ զինուորական փոխադրութեանց համար վակոնները Մ. Արեւելքի գծին վրայ կը բանին։ Բոլոր տրամադրելի իրեղէնները կառավարութիւնը վերապահած է հաշտութեան հետեւանօք իր զորքերը Մ. Արեւելքէն հայրենիք փոխադրելու պատահականութեան համար, կամ, ի հարկին, նոր զորք զրկելու պարագային։ Իրեղէններուն կառավարութեան կողմէ վար դրուելուն մէկ պատճառն ալ սովն է, որ վերասաս կը նկատուի կեդր. Ռուսիոյ քաղաքացիները գաւառներուն մէջ։ Հարկ է այն ատեն հարաւային գաւառներէն ցորեն հասցնել սովեալներուն, թող որ այս վերջին գաւառներուն մէջ ալ հունձքերուն վիճակը լաւագոյն չէ։

Վակոններու նուազութիւնը անկասկած մեծապէս կը նեղացնէ բոլորովին կազմալուծուած երկաթուղիի գործունէութիւնը։ Ռուսիոյ երկաթուղիներուն հարաւային արեւմտեան գծին վրայ առայժմ 18,340 բեռնակառք լեցուն ցորեն կայ, բայց անկարելի է դէպի ծով փոխադրել զանոնք վակոնի պատճառաւ։

Սրատաքիչ վաճառականները ծանր կորուստներ կը կրեն, օտար ներածիչներուն հետ իրենց կնքած պայմանները գործադրելու անկարող ըլլալով։ Հեռաւոր, Օտեռայի, Նիքոլայեւի և Բօսիոլի ցորենի արտածութեան տուները իրենց պետերէն հրաման սպասելու գնումները դադրեցնելու։ Տաղնապին ո՛ր սահման վատնդաւոր ըլլալը ցոյց կուտայ սա՛ պարագան թէ Օտեռայի մէջ ցորենը և հնձարը աւելի սուղ կը ծախուին քան Լոնտոնի մէջ։

⁂ Նիքոլա Զարը իմաստ հայրենասիրական Մանիֆեսթօ մը պիտի հրատարակէ իր ժողովուրդին ուղղեալ, պարզելով ա՛յն դիմումները զորս Ռուսիա ըրաւ Ճաքռնի, բայց այս վերջինը չարունակեց իր պահանջումները որոնք Ռուսիոյ արժանապատուութեան վիրաւորիչ են։

⁂ Մանչուրիոյ ռուս սպաները և զինուորները խորապէս յուզուած են ճաքռնի լրագրագիտներուն փափկանրիատութենէն, որով ոկած են ռուսերէն լեզուով պատկերազարդ շաբաթաթերթ մը հրատարակել ռուս գերիներուն համար։ Ռուս բանակին մէջ ընդհանուր համոզումը ա՛յն է թէ ա՛յսքան բարերատութիւն ցոյց տուող ազգ մը պէտք է Ռուսիոյ բարեկամը ըլլայ։ Դժբախտաբար, նշանները թշնամութեանց վերսկսումը ցոյց կուտան։

ՌՈՒՍԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Ռուսիոյ եւմրատական և ճամբաներու ու հաղորդակցութեանց նախարարները սեղանաւորական և առեւտրական մասնագէտներու խումբ մը պատրաստած են, որ յառաջիկայ աշնան և ձմրան մէջ Պարսկաստան պիտի ճամբորդէ, նպատակ ունենալով ուսումնասիրել երկրին արտադրութիւնը կացութիւնը, և մէթոտներ պատրաստել ռուսական վաճառականութիւնը զարգացնելու համար։ Այս խումբը պիտի չդադարանայ միայն հիւսիսային Պարսկաստան, որ մինչեւ հիմա արդէն Ռուսիոյ առեւտրական ձեռնարկութեանց թատերաբեմն է, այլ իր ճամբորդութիւնը պիտի չարունակէ մինչեւ Կեդր. Պարսկաստան և Պարսիկ Ծովեզերքին վաճառական կէտերը։ Իրենց որոշելիք կէտերէն մին ալ սա՛ պիտի ըլլայ թէ կ'արժէ՞ արդեօք չոպիտի ըլլայ թէ կ'արժէ՞ արդեօք չոգեւնաւային ուղղակի երթեւեկ հաստատել Օտեռայի և Պարսիկ ծովեզերքին միջեւ։ Խումբը պիտի երթայ նաև Զուլա՝ հիւսիսային Պարսկաստանի սահմանագլուխ մօտ, Անդրկովկասեան երկաթուղիին նոր մասնաճիւղին վրայ, որուն բացումը տեղի ունեցաւ վերջերս։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՀՈՒՄԲԸ ՊԱԼԹԻԿԻ ՄԷՋ.— Մանչի անգլիական հզօր նաւախումբ մը, որուն Պալթիկ ժամանումը ա՛նքան մեծ խնդրոյ նիւթ եղաւ Լոնտոնի և Պերլինի մամուլին մէջ, երկուշաբթի օր Սվինէմիւնտէ ժամանեց, ուրկէ պիտի մեկնի վաղը եւ։ Օգոստոս 31։ Սեպտեմբեր 1 Ուրբաթ օր, Նիւֆարվասէր պիտի ժամանէ (Ֆանցիկ), և յառաջիկայ երկուշաբթի 4 Սեպտ. պիտի մեկնի դէպի Բօքէնհակ, ուր պիտի հանի սեպտ. 8ին։ Չորս օր նաւանգիստ մնալէ վերջ ճամբայ պիտի ելնէ Ինվէրկօրսօն երթալու, ուր պիտի հանի սեպտ. 15ին, հոս պիտի մնայ մինչեւ 21, և ածուխ առնելէ վերջ պիտի մեկնի Լէրվիք, ուր պիտի ըլլայ Սեպտ. 22ին։ Նաւախումբին ընկերացող թորպիլնաւերը բաժնուելով Սվինէմիւնտէն պիտի երթան Ֆլէնսպուրկ և Ֆրեսերիքիա անցնելով Փոքր Պէլթէն, և Սեպտ. 7ին Մեծ Պէլթին մէջ պիտի միանան գլխաւոր նաւախումբին։ Այսպէս անգլիական նաւատորմիզը կարեւոր մարզանքներ և հետազօտութիւններ պիտի կատարէ Պալթիկի մէջ, ուր հարիւր տարիէ ի վեր անգլիական զրահաւոր մտած չէր։ Անգլիական կառավարութիւնը խնդրած է Դանիոյ կառավարութենէն որ բացարձակապէս քաղաքական նկարագիր չտրուի այս այցելութեան, որուն նպատակը զուտ ծովային ռազմափարձութիւն է։

ԳԱՐԱՏԱՂԻ ՄԷՋ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ.— Աւագին անգամ ըլլալով, Զէթինեւի մէջ հիմնուեցաւ ազգային պանքա մը, որուն դրամագլուխը զուտ ներքին է։ Առ այժմ այս Պանքան 3000 բաժնեթուղթ հրապարակ հանած է։

ՖԻՐԱՆԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՕՔ.— Ֆրանսայի պատերազմական զօրոց նախարարը բոլորովին գաղտնի կը պահէ թէ սահմանագլխի ո՞ր կողմէն տեղի պիտի ունենայ ֆրանսական զօրքերուն շարժումը, եթէ Մարօք քանի մը օրէն գոհացում չտայ ձերբակալուած ֆրանսացի հպատակին համար։ Որովհետեւ Ֆասէն մինչեւ Թանճէր հինգ օրուան ճամբայ է, այսօր վաղը միայն կրնայ հասնիլ Էմիրին պատասխանը թէ պիտի ընդունի թէ ոչ Ֆրանսայի պահանջումը։ Ամոլու կողմէն միջոցներ ձեռք առնուիլը արդիւնաւոր չի նկատուիր ֆրանսական կառավարութեան աչքին, այլ ցամաքի կողմէն գործողութիւնը աւելի ազդեցիկ կը նկատուի։ Բազմաթիւ գունդեր Բարիզէն ճամբայ հանուելու խօսքը կայ քանի մը օրէ ի վեր։

ԿԻՆ ՄԸ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԸ.— Անցեալ շաբաթ մէջտեղ մայր մտաւ Գերման «վառապան Գրիթենուէին», ինչպէս կը կոչուէր։ 53 տարեկան էր երբ Գիրանքուերման պատերազմը ծագեցաւ, բայց բանակին ծառայելու համար խնայարարութիւն պաշտօն ընդունելու չդասաւորելու համար իր տան սինէն ու զաւակէն, որոնց երկուքն ալ կամաւոր էին արձակաղէնների գունդին մէջ։ Իր միւս երեք զաւակներն ալ կը մնային, բայց ուրիշ զօրագունդերու մէջ։ Տիկին Ժաւէթու ամբողջ արշաւանքին մէջոցին ծառայեց իբրեւ զինուորական խոնարհաշունչ, իբրեւ հիւանդապահուհի և երբեմն ալ իբրեւ զինուոր, վասն զի կրնար հրացան գործածել, և երբեմն ալ գործածեց։ 1870 Հոկտ. 9ին Ապրիլի մէջ գերման Ապիսակ Զրահապահներուն հետ ընդհարումի մը ատեն երկու գերի բռնեց։ Ցաղրդ տարուան Յունուարին՝ Ալսնսոնի մէջ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ, բայց ինքզինքը ձեռքով վերքը կապեց, և գնաց խնամել իր վիրաւոր «զաւակներ»ը, ինչպէս կ'անուանէր գինուորները, մերժելով հիւանդարան-տաղաւարը տարուիլը։ Վերջապէս, Շոսթոսէոնի պաշարման մէջոցին առնական հանդգնութեամբ հաղթելով պարսպին վրայ եկաւ քաղաքին պաշտպաններուն հետ և երբ հոն իր գործը արտեց, թոյլ չրջադդեսաւ մը ձգեց իր համազգեստին վրայէն, և հիւանդանոց գնաց ձեռքէն եկածը ընելու հիւանդներուն և վիրաւորներուն համար։ Տիկին Ժաւէթու իր քաջութեան համար Պատուոյ Լեգէոնի Խաչ ընդունեց, և պաշտօնական տոհիներու մէջ բաւական թուով ուրիշ չքաղրամներ իր կուրծքը կը զարդարէին, Ազգաւառեան մէջ մնաւ անցեալ Դէկ. և թաղումը կատարուեցաւ «ոսկերորդ աստիճան»ի սակարկով։ Բայց Ջոկատ մը զորք մինչեւ գերեզման հետեւեցաւ հէգ դագաղին, սպասներ ճառեր արտասանեցին անոր վրայ, և իր վաղեմի զինուորիկները Ֆրանսայի ամէն կողմերէն հաւաքուած էին վերջին հրաժեշտը տալու, ըսելով.— «Բաղ կին մըն էր, և պատուական կին մը»։

ՕԱԿՍԲԱՆԱԿԱՆ ԿՕՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Սբ. Անտառ իր սակարանական բաժին մէջ հետեւեալը կը գրէ Ցարաթ աւուր թուով.— Բորթսմութի հաշտութեան բանակցութեանց բովանդակ ընթացքին մէջ Սակարաններուն լաւատեսութիւնը խստիւ վտանգուեցաւ ա՛յն լուրին վրայ թէ Ռուսիա բայէ ի բաց կը մերժէ Ճաքռնի պայմանները։ Սակայն կարելի չէ ըսել որ հիմակ իսկ յոյսերը բարձուած են լաւագոյն կարգադրութեան մը համար, որովհետեւ տակաւին ընդհանուր է կարծիքը թէ Ռուսիա իր վարանումներէն վերջ տեղի պիտի տայ ի հարկէ։ Ժամանակը միայն կրնայ ցուցնել թէ այս տեսութիւնը ուղիղ է թէ ոչ։ Լոնտոնի սեղանաւորական հրապարակին լաւատեսութիւնը սկիզբէն և մեր հաստատուած [illegible] քան Բորթսմութի եկած մասնաւոր տեղեկութիւններուն վրայ, այլ աւելի սա՝ ողջամիտ տեսութեան վերայ թէ մէկ կողմէն Ճաքռնի չափաւորութիւնը և միւս կողմէ Ռուսիոյ զինուորական կացութեան անյոյս պարագան անխուսափելի կերպով հաշտութեան պիտի առաջնորդեն։ Անտարակոյս, եթէ ներկայ ժողովը վիժի, առժամապէս պիտի ցնցուի ընդհանուր սեղանաւորական հրապարակը, բայց ասիկա բան մը պիտի չըլլայ բաղդատմամբ Ռուսիոյ վարկին ու անոր արժեթուղթերուն կրելիք ծանր փիասին։ Կը մնայ մանաւանդ տեսնել թէ Բարիզի Սակարանին վրայ ի՞նչ դէպ պիտի ազդէ այս պարագան, քանի որ Ռուսիոյ պետական թուղթերուն մեծագոյն մասը հոն կը գտնուի։ Մինչեւ ցարդ սակարանականք Բարիզի մէջ հանդարտութեամբ ընդունեցին ռուսական ձախողուանները։ Լուրը, բայց տարակոյս չկայ թէ պատերազմը չարունակելու համար անիմաստ քաղաքականութիւն մը մեծ մտահոգութիւններ և ցնցումներ առաջ պիտի բերէ Եւրոպայի, նա՛ մանաւանդ Բարիզի Սակարանին մէջ։ Սակարանականք ձեռքերնին ծալած Բորթսմութի կը նային, դնելէ առաջ խորհելով։ Ամերիկեան հրապարակին վրայ ևս գիները իսկած են, որովհետեւ գնող չկայ։ Այս կացութիւնը պիտի տեւէ մինչեւ որ ժողովը արդիւնքի մը յանգի։ Ցայտնի չէ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Սակարանին ընդհանուր վիճակը, երբ Բորթսմութի լուր հանի թէ պատուիրակները ժողովը խզեր են։

Ռուսիոյ դրամական կացութիւնը մեծապէս պիտի խախտի Ժողովին ապարդիւն ցրուելէն, որովհետեւ իրաւ է թէ Ռուսիա բաւական ոսկեդրամ ունի պատերազմը չարունակելու դեռ երկար ամիսներ, բայց իր թղթադրամին քանակութիւնը անագին ծաւալ գտնելով, պատերազմին ծախքերը գոհացում համար այդ ոսկեդրամին հետզհետէ երկրին դուրս ելնելը ադետալի ազդեցութիւն մը պիտի ընէ անոր եկեմուտքին վրայ, որ արդէն հիմա փայլուն չէ։

Բորթսմութի իրաց արդի կացութեան մէջ բոլոր գիները առաւել կամ նուազ ազդուած են։

ՊՈՒՏՏԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ.— Ֆասիոէ Զայտունկ ազգաքաղ խմբագրատան մը մէջ, որ մեծ ուշադրութիւն գրաւած է, կը յայտարարէ թէ Պուտտայականութիւնը չարունակ կը ծաւալի Գերմանիոյ մէջ, ո՛չ թէ իբրեւ որոշ կամ կազմակերպեալ դաւանութիւն մը կամ եկեղեցի մը, այլ իբրեւ զօրաւոր կերպով ներգործիչ ոյժ մը, որ սկսած է թափանցել գերման ժողովուրդին ստուար մասուն մէջ։ Գերման թերթը ցաւ կը յայտնէ միսիոնարական և Ս. Գրոց ընկերութիւնց մասին գերման ժողովուրդին անտարբերութեան վրայ, որուն ամէնէն մեծ ապացոյցն է, կ'ըսէ, ասոնց եկամուտներուն նուազումը։ Գերմանացին ամէն ժամանակէ աւելի հետաքրքիր է կրօնական խնդիրներու, ամէն ժամանակէ աւելի կրօնաւոր է, բայց պանդանողական եկեղեցիին համար չէ, այլ աւելի ներողամտութիւն կը փնտռէ, որ Քրիստոնէութենէն աւելի Պուտտայականութեան յատկանիշն է, կ'ըսէ Ֆասիոէ Զայտունկ։ Գերման թերթը իր ընթերցողներուն կը յիշեցնէ թէ չաս ժամանակ չընո՞ր որ Հէս-Տարմշթատի Մեծ Դուքսը յանձնարարեց հանգամանաւոր արձանագրած Բրօֆ. Հասպիսի՝ հնգայ մեծութեամբ արձան մը կանգնել Պուտտային իր պաքէլին Ծառերուն տակ։ Այս գործադրութիւնը գեղեցկագիտական զգացումի մը պարզ դոնացումը չէր, այլ նշանակալից դէպք մըն էր հաւատքի և վարդապետութեան խնդիրներու մէջ հանրային զգացման խորին փոփոխութեան։

ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԽԱՐԴԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Թենթուտ տ'էսքանթի խարդախ պաշտօնէին՝ Կալլէյի չհատակութիւններուն վրայ սարսափած, գերմանացի փոքր դրամատէր մը, որ այս պահուս Բարիզ կը բնակի, հանճարեղ խարդախութեան մը զոհ եղաւ իր ծայրայեղ զգուշաւորութեան պատճառաւ։ Իր բնակած պանդոկին մէջ հանդիպելով իբր թէ պատուաւոր Ֆրանսացիի մը, որ Կոմս էր, Դուքս էր, և ամենայն ինչ էր, կամ անանկ կը ձեւացնէր, Կալլէյի խարդախութեան վրայ խօսքի բռնուեցաւ անոր հետ, որովհետեւ Բարիզի մէջ օրուան խնդիրը ա՛յդ էր։ Կալլէյի խարդախութենէն վերջ այլ ևս Պանքաներուն վրայ վստահութիւն ընել չըլլար, կ'ըսէին, մանաւանդ միամիտ Գերմանացին բոլոր մարմինովը կը դողար իր 1,000 անգլ. ոսկի աւ

թեամբ Բորթամութի մէջ կատարուող հաշտութեան բանակցութեան մասին։

—Օյսթրըպէյէն կը հեռագրեն թէ Ռուզվէլթի նախագահ նորէն դիմում ըրեր է Միքատոյին, նոր զիջողութիւններ խնդրելով։ «Ադամտարտ» կ'ըսէ թէ նախագահ Բուզվէլտի կամ Տէրուութիւններուն կողմէ միջամտութեան մը կ'սպասուի, որպէս զի հաշտութեան ժողովը ձախողուածի չմատնուի և համաձայնութիւն գոյանայ։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ նկատի առնելով Ռուսիոյ և Ճապոնի այժմու ընթացքը, հաշտութիւնը անկարելի է եթէ այդպիսի միջամտութիւն մը չըլլայ։ Դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Ռուսիա, իր ելմտական ներկայ կացութիւնը նկատի առնելով, որոշեր է Ճապոնի վերջին առաջարկները ընդունիլ և հաշտութիւն կնքել։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.— Խարպինէն կը հեռագրուի ռուս գործակալութեան.— Օգերու գէշութեան հետեւանքով ռուս բանակին մէջ ժանտատենդի մէկ քանի մահացու դէպքեր պատահած ըլլալով, Զօր. Լինէվիչ օրակարգ մը հրատարակեց, հրամայելով որ խիստ հակակշիռ մը գործադրուի զինուորներուն մնունդին և ըմպելիքին վրայ, և խնամով հսկանէիսուին զինուորներու բնակարանները։ Բանակին զօրքերու թիւին բաղդատմամբ հիւանդներուն թիւը անչնչան է։

ԲԱՐԻԶ.—Հաշտութեան բանակցութեանց խզումը հաւանական ըլլալով, Ռուսիա որոշեց բազմաթիւ զինուոր զրկել Ծ. Արեւելք։ Ճամբաներու և հաղորդակցութեանց նախարար Խիլքով իշխանը Մանչուրիա ուղեւորեցաւ՝ զինուորներուն առաքումը դիւրացնելու մասին հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ.—Զինացի Զոնկ զօրավարը և Վէյ գնդապետը որ Վիեննայէ անցան Պէրլին երթալու համար, սա յայտարարութիւնը ըրին «Բոլիթիչէ Բորէսբանտէնց»ի թղթակցին.— Զինուորական զօրութեանց վերակազմութիւնը հիմա բաւական յառաջացած է և տարիէ մը պիտի ամբողջանայ։ Մաքուրական սկզբունքը կը տիրէ վերակազմութեան մէջ, այնպէս որ բանակին բոլոր մասերը հաւասար այժ ունենան։ Միակ հրամատարի մը տրամադրութեան տակ դրուած է բանակը. իւրաքանչիւր զինուոր երեք տարի պիտի ծառայէ գործօն բանակին մէջ, ապա 3 տարի առաջին և նոյնքան ալ երկրորդ կարգի պահեստներուն մէջ պիտի ծառայէ։ Ներկայ տարին աւարտելուն չինական բանակը 400,000 զինուոր պիտի ունենայ և 9 տարիէն մէկ միլիոն 200,000։

ԲԱՐԻԶ.—Հավաս կը ծանուցանէ թէ Մարոքի Լիմիրը պատասխանելով Մարոքի ֆրանսական դիսպանին պահանջումներուն, մերժած է արձակել ձերբակալուած ֆրանսահպատակ Ալժերիացին։ Հետեւաբար, Ֆրանսայի կողմէ միջոցներ ձեռք առնուած են։ Մարոքի կառավարութիւնը ծանուցագիր մը յանձնեց ֆրանսական դեսպանին՝ բացատրելով ֆրանսական հպատակին ձերբակալման պատճառները։

—Գերմանիոյ կողմէ Ֆրանսայի ծանուցագրին տրուած պատասխանը երկար վիճաբանութիւններ առաջ պիտի բերէ։ Պէրլինի մէջ սակայն կը կարծուի թէ վերջնական կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԳՈՀԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

ԿԱՅՍ. ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ս. Պատրիարք Հայրը Ուրբաթ օր, Օգոստոս 19, Վեհ. Կայսեր Գահակալութեան 30րդ բարեբաստիկ տարեդարձին առթիւ, պիտի նախագահէ Մայր եկեղեցւոյ քարեմաղթական աբարողութիւններուն, մասնակցութեամբ մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցական դասուն։ Պաշտօնական մարմիններու և ծանօթ անձնաւորութիւններու ալ հրաւիրագրեր ղրկուեցան Պատրիարքարանէն, ներկայ գտնուելու համար նոյն օրուան գոհաբանական արարողութիւններուն։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ Մայր եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց կանոնց յատուկ։ Եկեղեցին լեցուած էր կիներու բազմութիւնով մը։ Պատարագի միջոցին Ս. Պատրիարք Հօր կ'սպասաւորէին Տ. Տ. Տիրայր և Մեսրոպ Նարոյեան վարդապետները։ Ճաշու Գրքէն վերջ, զոր կարդաց Տ. Դեւոնդ վրդ. Ս. Պատրիարք հայրը բնաբան առնելով Սաղմոսերգուին «Սփոփեցան Տնորէք ի չրթանց քոց, վասն այսորիկ օրհնեաց Աստուած զքեզ»խօսքը, բացատրեց թէ ի՞նչ է Տնորէքը, որուն կը ցանկանք և ունեցողը գերազանց պատիւի մը արժանացած կը նկատենք։ Տնորէքը, մենք մեր ըմբռնած տեսակէտէն դատելով, կը նկատենք այն բանը որ ձրի կը տրուի, կը նուիրուի և կամ ինքնաբերաբար կը տրուի ո՛ և է մէկու մը։ Տնորէք ըսելով միանգամայն կը հասկնանք այն բարեմասնութիւնը որ ո՛ և է մէկու վրայ կը տեսնանք և կամ այն է որ Աստուծմէ մարդոց վրայ կուգայ։ Մաքիամ լի էր Տնորէքը կըսէ, Աւետարանը, այսինքն ասով որակել կուզէ Տիրամօր անձին մէջ եղած առաքինի եւ աղնիւ բարեմասնութիւններով օժտուած ըլլալը։ Այսպէս, ըստ Ս. Պատրիարքը, խօսքը կիներուն ուղղելով, ձեր չրթունքներէն թող միշտ Տնորէք թափի, ինչպէս կ'ըսէ սաղմոսերգուն, որպէսզի Աստուած ալ իր Տնորէները թափէ ձեր վրայ։ Երբ փափաքող ենք Աստուածային Տնորէքին և երբ կը խոստովանինք թէ առանց աստուածային օրհնութեան ո՛չ Տնորէք կրնանք ընդունիլ և ոչ ալ կրնանք բարութիւններու արժանանալ, ապա ուրեմն մեր կեանքի տեւողութեան մէջ մեզի կանոն պէտք է ընենք «Սփոփեցան Տնորէք ի չրթանց քոց»ը։ Մեր բերանէն ելածը կշռելու ենք և խօսելու ենք միշտ ճշմարիտը, որովհետեւ, լեզուն հայելին է սրտին, ան է որ ճշգրտօրէն կը ցոլացնէ մարդուն ներքինը, ըլլայ անիկա բարի թէ չար, ազնիւ՝ թէ գեղեցիկ։ Ի՞նչպէս կ'ուզենք որ Տնորէք թափի մեր վրայ, երբ մեր բերանէն անՏնորէքութիւններ և ազնիւ խօսքեր կը թափին։ Եւ յեսոյ Աստուած մարդուն և կենդանիին միջեւ տարբերութիւններ դրած է որոնց գլխաւորն է խօսքը, որով մարդս իր գաղափարները կ'արտայայտէ։ Մարդս անով է որ իր մտքին բարձրութիւնը, իր սրտին ազնուութիւնը և իր անձին արժանաւորութիւնը կը յայտնէ դէմինին։ Շատ հեղ երկու խօսք կը բաւեն հասկնալու համար թէ ո՞վ է դիմացինը և ինչ է անոր կարողութիւնը։ Ս. Պատրիարք Հայրը վերջացուց իր քարոզը, յորդորելով որ կեանքի բբնաբան ընտրեն, ճշմարտութիւն, խոհեմութիւն և ուղղութիւն, քանի որ առանց անոնց երբեք չենք կրնար արժանանալ այն երկնային Տնորէաց և օրհնութիւններուն, որոնց արժանացաւ Տիրամայրը, որ աստուածային կանոններուն և պատուիրաններուն միշտ հետեւող մը և գործադրող մըն էր, իր կենաց ամբողջ ընթացքին մէջ։ Եկեղեցական արարողութիւններէն վերջ, Ս. Պատրիարք Հայրը դարձեալ թափորով առաջնորդուեցաւ Պատրիարքարան։

* * *

Գում-Գաբուի Աղքատախնամը ինչպէս Աստուածնի առուն, նոյնպէս երէկ մէկ ոսկի նուէր ընդունեց Ս. Պատրիարք Հօրմէն։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. Պատրիարքը հեռագրած է Պատրիարքարան թէ Նորընտիր Պատ. փոխանորդ Տ. Եղիշէ վրդ. Զիլինկիրեան, Աստուածածնայ տօնին առթիւ Տիրամօր գերեզմանին վրայ պատարագելէ վերջ, ճամբայ ելած է Օգոստոս 15ին, Պօլիս երթալու համար։ Տ. Եղիշէ վրդ. յառաջիկայ երեքշաբթի մայրաքաղաքս կը հասնի։

ԵՊՈՎՊՈՅ հոգեւոր հովիւ Տ. Մկրտիչ քհնյ. Զլղատեանի մասին գոհունակութեան նամակ մը եկած է Ս. Պատրիարք Հօր, տեղւոյն հայերուն կողմէ։

ԿԼՏԻԿ ՓԱՇԱՑԻ նախկին Թաղ. Խորհրդոյ անդամները այսօր Պատրիարքարանի յանձնարարութեամբ, իրենց տեսարկները հաշիւները և կնիքը պիտի յանձնեն նոր Խորհուրդին։

ԱՐՄԱՇՈՒ դպրեվանքին ներքին տեսուչ Տ. Մեսրոպ վրդ. Նարոյեան, որ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ, այսօր կը մեկնի իր պաշտօնատեղին։

ՇԱՊԻՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ Աղգ. երկսեռ վարժարաններու և մանկապարտէզի ամավերջի քննութիւններէն յետոյ, որոնք տեւեցին Յուլիս 18էն մինչեւ 29, Յուլիս 31ի կիրակի օրը հանդէս մը սարքուած է քաղաքին Մայր եկեղեցիին մէջ։ Խուռն բազմութիւն մը ամէն սեռէ ու հասակէ, ներկայ գըտնուած է տեղւոյն առաջն. Տ. Սմբատ Ծ. Վարդապետի նախագահութեանը տակ եղող այս հանդէսին որ սկսած է Վեհ. Կայսեր Անուան նուիրուած մաղթանքով և Համիտիէի Մարշով։ Յետոյ յաջորդաբար իրարու յաջորդած են Թուրք. Հայ. և Ֆրանս. լեզուներով խմբագրուած արտասանութիւններ, ճառեր ու տրամախօսութիւններ երգերով ու մենակներով։ Թուրք. լեզուով տրամախօսող պարոնները ալ շատ գեղեցիկ ու վայելուչ կերպով կատարած են իրենց դերերը։ Նիւթն էր «Իլմ ու Հիւնէր», որով բացատրած են ուսման և գիտութեան ընձեռած ամենամեծ ու անուրանալի օգուտները։ Վարժարանը այս տարի 6 հատ շրջանաւարտներ ունեցած է։ Աւագ ուսուցիչ՝ Մ. Էֆ. Հալլաճեանի կողմէ դպրոցին տեղեկագրին ընթերցումէն վերջ հակիրճ լեզուով մը ընթացաւարտներուն ուղղեալ գեղեցիկ յորդորներ խօսուած է։ Ապա բաշխուած են աշակերտներուն, աշակերտուհիներուն մրցանակները և շրջանաւարտներուն վկայականները։ Այս տարուան շրջանաւարտներն են, Պ. Պ. Ֆրանկիլ Թիթիւնեան, Նշան Էօքսիզեան, Տիգրան Հիւսիսեան, Արշաւիր Մարկոսեան, Գարեգին Սահակեան և Կարապետ Մազմանեան։ Հանդէսը փակած է Առաջն. Ս. Հայրը, շրջանաւարտներու ուղղելով իր իմաստալից յորդորները։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ Մունճուսուն գիւղի եկեղեցւոյն՝—Պոլիս Նուրը Օսմանիէ թաղը գտնուած սրճարանը և քովի խանութը իր վերնայարկի վեց սենեակով—մէկ կալուածը ամսական մերձաւորապէս 400 դրշ.ի չափ վարձք կը բերէ։ Այս վարձքը 15 տարիէ ի վեր մերթ հակողներու կողմէ իւրացուցուած է և քանի տարիներ ալ վարձկաներ վարձք չեն վճարած։ Վերջին տարիներս ալ այդ կալուածը Մահլուլաթ Տարեսին գրաւած ըլլալով, Եկեղեցին խպան զրկուած էր իր եբեւուն-քէն։ Այս անգամ այս կալուածները վերադարձուելու համար Տնտես. Խորհրդոյ հրամանով և վստահան Սօլախեան էֆ.ի միջոցաւ դատի ձեռնարկուեցաւ Հռոգգի Ա. դատարանին մէջ, յանուն ատաղձագործ Բարսեղ աղայի։ Բայց այս անուամբ կալուածագիր մը չը գտնուելուն պատճառաւ ի ձեռին, ըստ առաջարկութեան Սօլախեան էֆէնտիի դատարանը որոշեց գրել Տէֆթէր Խաքանիի Վարչութեան, յիշեալ կալուածոց արձանագրութիւնը ղրկելու համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ Փոխանորդարանի Ազգ. Պատրիարքարանի.— Բնիկ Զարսանճագի Բերրի քաղաքէն Յակոբ Քէչէճեան քսանուութ տարեկան, ընտանեաց և զաւակաց հայր, միջնասակ, սպիտակամորթ, աչքերն ու յօնքերը սեւ, դէմքը բարեձեւ և ձախ երեսին վրայ իր ծննդավայրին յատուկ տարենական վէրքի խոշոր սպի մը ունեցող ազգայինը իբր տասը ամիս առաջ անյայտ եղած է։ Նմանապէս բնիկ նոյն քաղաքացի կօշկար Թորոյեան Սարգիս այժմ յիսուն տարեկան, երկայնանասակ, սեւամորթ, Նիհարագաղմ, աչքերն ու յօնքերը սեւ և դէմքը բարեձեւ ազգայինը տասնեւհինգ տարի առաջ պանդխտութեան ելնելով անյայտ եղած է։ Կը հրաւիրուին Այգոյ Ազգայինք, որ եթէ երբեք յիշեալ անձանց ո՛ւր, ողջ կամ մեռած ըլլալու մասին ո՛ր և է տեղեկութիւն ունին, հաճին Պաարիարքարանիս ծանուցանել։

(ԿՆՔ)

ՍՏԱՑԱՆԷՔ նոր հրատարակութիւն մը որ ձեռնհասօրէն կը ճառէ մարդուս համար ամէնէն աւելի ըղձալի երեք պարգեւներու վրայ.

Դեղեցկութիւն
Առողջութիւն
Երկայնակեցութիւն

Ահաւասիկ այս երեք կարեւոր Նիւթերն են որոնց վրայ կը խօսի Բրոֆ. Պոյթ Էէյնըա և զոր հայերէնի վերածած է Սամուէլ էֆ. Փ. Վարժապետեան։ Կեանքի այս երեք պահանջներն ալ մանրամասնօրէն բացատրուած են այս նոր հրատարակութեան մէջ զոր կը յանձնարարենք կարդալ ամէն դասէ անձանց։ Անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է որ երկայնակեցութիւնը հետեւանքն է առողջութեան որուն պտուղն է նաեւ գեղեցկութիւնը։ Սամուէլ էֆ.ի այս թարգմանութիւնը խիստ ժողովրդական ոճով գործնական դասեր կ'աւանդէ ընթերցողներուն անոնց առողջութիւնը, գեղեցկութիւնը ու երկայնակեցութիւնը ապահովելու համար։ Դաղափար մը տալու համար, թուենք քանի մը յօդուածներու խորագիրները. «Դեղեցկութիւնը ինչպէս կարելի է ձեռք բերել, Երեսի փոխակերպութեան գաղանիքները, Դէմքը աւրող և դէմքը գեղեցկացնող կերակուրները, Կնմիներ և խորշոմներ, Մազի ներկեր և անոնց վտանգները, Ծամելու արուեստը ևն. ևն.» այս կարգի բազմաթիւ հարցեր որոնք ճշմարիտ շահեկանութիւն մը կազմեն այս գրքին։ Ցանկալի կը դանուի թէ օգտակար գրքերու սովը կը տիրէ մեր մէջ։ Այս նոր հրատարակութիւնը կուգայ գործնական հերքում մը տալ այս համոզումներուն և իբրեւ ճշմարտապէս օգտակար գիրք կը ներկայանայ հանրութեան ամէն դասակարգին։ Հեղինակը դիւրամատչելի ընելու համար իր հրահանգները, կարճ գլուխներու մէջ խտացուցած է զանոնք, իւրաքանչիւր նիւթի հազիւ երկու էջ յատկացնելով։ Հետեւաբար հայրենիքով կը կարդայ մարդ զայն և լիուլի կ'օգտուի անոր տուած դասերէն։ Գիրքին անունն է «Դաղտնիք դեղեցկութեան, Առողջութեան և Երկայնակեցութեան»։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԿՆՈՔՆՔ

Այս կիրակի օր, 14 Օգոստոս, կէտիկ Բաշայի Ս. Յովհաննէս եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ Մկրտութիւնը Տիար Մարտիրոս Արամեանի անդրանիկ որդւոյն, ձեռամբ աւագերէց Տ. Ոսկի քահանայի և Կնքահայրութեամբ Տիար Սեդրակ Արամեանի։

Երեսան կոչուեցաւ ԽԱՉԱՏՈՒՐԼԵՒՈՆ։ Շնորհաւորութիւնք տեղի ունեցան իրենց բնակարանին մէջ ի կէտիկ Փաշա, ուր բարեկամք և ազգականք իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին Տէր և Տիկին Մարտիրոս Արամեանի։

"L'UNIVERSO,,

ՄԻԼԱՆ, 1 Օգոստոս 1905

Տ.

Պատիւ ունինք տեղեկացնել ձեզ թէ Պոլսոյ հրապարակին վրայ ընդհ. գործակալ և վիճաներու գնահատման քօմիսէր անուանած ենք.

ՏԻԱՐ ԲԱՐՍԵՂ ԹԷՔԷԵԱՆԸ

և կը յուսանք որ, ձեր ծովու և ցամաքի ապահովագրութիւնները պիտի հաճիք մեր ընկերութեան վստահիլ։

«L'ԻՆԻՎԷՐՍՕ»
Ծովու և ցամաքի փոխադրութեան արկածներու դէմ Իտալական ապահովագր. ընկ.
ՏՆՕՐԻՆԸ

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

29 Օգոստոս 1905

Ֆրանս.	3%	(3% Français)	99 80
Ռէժի		(Tab. Turcs)	412 —
Օսմ. Մխրեաւ		(R. Nv. Unif.)	91 65
Նրկաթուղի		(Lots Turcs)	131 50
Պանգ Օթթ.		(Banque Ott.)	594 —
Թրանսվալ		(Transvaal)	77 —

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԳԱՒԱՌԸ.— Իգեամ հետեւեալը կը գրէ իր երէկուան թիւին մէջ.—

«Էնկիւրիի կուսակալութիւնը հեռագրած է Զեռնհան պաշտօնարանին թէ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կեսարիոյ և շրջականներուն մէջ անդորրութիւնն ու խաղաղութիւնը ամէն կերպով կատարեալ է և ոչ է դէպք չէ պատահած»։

ԿՈՒՍԱԿԱԼԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Հալէպի նահանգին կուսակալ Փեազիմ պէյ կուսակալ անուանուեցաւ Տիարպէքիրի, իսկ Տիարպէքիրի կուսակալ Նազըմ փաշա ալ նոյն պաշտօնով փոխադրուեցաւ Հալէպ։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ.— Ոստիկանութիւնը Դատական նախարարութեան ղրկեց ցանկը 98 այր և 5 կին բանտարկեալներուն որոնք իրենց պատիժին երկու երրորդը լրացուցած ըլլալով ազատ պիտի արձակուին Կայս. Փառակալութեան տարեդարձին առթիւ։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ զինուորական շրջանակներու քննիչ Նասրը փաշա, որ քննական պատոյա մը կը կատարէր, Սելանիկ դարձաւ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆԻՐՕՂԼԱ ԻՇԽԱՆԸ.— Յունաստանի Նիքօլա իշխանն ու իշխանուհին այս առտու Պոլիս կը հասնին։ Հոս մէկ երկու օր մնալէ ետք կը մեկնին Բեթերսպուրգ, Վլատիմիր մեծ դուքսին և դքսուհիին մօտ, որ իշխանուհին ազգականն է։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑ.— Իզմիրէ կը գրեն թէ դամաներ տրուեցան պակասեալ տեղերը որպէս զի խիստ միջոցներ ի գործ դրուին այն նաւապետներուն դէմ, որոնք Իզմիրի ծոցէն դուրս ուղեւորներ կը փոխադրեն, նախապէս անՏաժչտ եղած առողջապահական ձեւակերպութիւնները առանց լրացուցած ըլլալու։

ԻԶՄԻՐԻ կուսակալին որդին՝ Կայս. մամնաւոր թիկնապահ Նազիմ գնդապետ Սայիտ պէյ առջի օր Պոլիս եկաւ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՅՔ.— Ներքին գործոց Նախարարութիւնը որոշեց որ համազգային անկելանոցին մէջ, պատապարեալները եւրոպական գորգերու պարտաստեմամբ ալ զբաղին։ Այս առթիւ պէտք եղած մեքենաները արդէն յանձնարարուեցան Եւրոպա։ Անկելանոցին մէջ արդէն Թըրքական գորգերու պատրաստութեան արհեստը կայ քանի մը տարիէ ի վեր։

ՊԱՐՍԻՑ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Պոլսոյ Պարսից դեսպան իշխան Միրզա Բիզա Խան, որ վերջերս Լօրէնի կաթոլիկ համալսարանը այցելած էր, մեծաւորին կողմէ ստացաւ նոյն համալսարանին իմաստասիրական ոսքթորի պատուոյ վկայականը։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ Բաղաքային Վարժարանին մէջ կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը բացումը պիտի կատարուի երեք տաղաւարներու, որոնք պիտի յատկացուին աղքատ կիներու իբր ծննդարան։

ՇՈՒՇԵՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ԴԻՊԵՐ.— Կայս. Իրատէ մը արտօնեց Շերքէթի Խայրիէի վարչութիւնը Սելանիկի ծովածոցին մէջ, Սելանիկի, Բէսէնտէրէի, Բալաթամոնիայի, Քարապրունի և ուրիշ փոքր նաւահանգիստներու մէջեւ շոգենաւային երթեւեկ մը հաստատելու։ Այս մասին անհրաժեշտ պայմանագիրը պիտի ստորագրուի քանի մը օրէն։ Շերքէթի այս ճիւղին անունը պիտի ըլլայ Շիրէթը Խայրիէի Համիտիէ։ Նոր ընկերութեան դրամագլուխը պիտի ըլլայ 50,000 ոսկի, հատը 5 ոսկինոց և իւրաքանչիւրին գնողներուն անունը տրուած բաժնեթուղթերու բաժնուած։ Նոր գիծին համար առ այժմ 4 շոգենաւի պէտք տեսնուած ըլլալով, այս օրերս կը յանձնարարուին Անգլիա։

* * *

Ծովային գործակալ Մ. Բաբայանի արտօնութիւն խնդրած էր Բաֆվայի, Այնորդի վանքերուն և Բաֆսանտրայի թերակղզիին մէջեւ շոգենաւային երթեւեկ մը հաստատելու։ Այս փոքր գիծը պիտի սկսի գործել առաջիկայ գարնան։ Այս առթիւ երկու փոքր շոգենաւեր պիտի գնուին։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՆ.— Ռումանիոյ թագաւորը Ռումանական Աստղ պատուանշանին մեծ խաչը նուիրեց ռուս դեսպան Մ. Զինովիէվի։ Գ. ատիճանը դեսպանատան Ա. թարգման Մ. Մայքովի։ Իսկ Ռումանական թագ պատուանշանին Բ. կարգը՝ խորհրդական Մ. Ավէչէնի, Դ. կարգը՝ Բ. թարգման Մ. Մանտէլսթամի և Դ. կարգը քարտուղար Մ. Էվրէէնովի և Իվանովի։

ԱՒԱՁԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԲՈՒՄԷԼԻԻ ՄԷՋ.— Ալասոնիայի մէջ ասպատակող նշանաւոր աւազակ Զունա իր երկու ընկերներով սպանուեր է զօրքերէն։ Ցլորինայի Այտոս գիւղին մէջ երեւան ելած 8 հոգինոց պուլկար աւազակախումբէն մէկը սպանուեր և ճն ալ ազդ ձերբակալուեր են։ Մանասթրի ոստիկան զօրաց հրամատար Ռեամիլ պէյ որ Գրչովա գացած էր, կարգ մը աւազակներ ձերբակալել տուեր է։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.—Զեռնհաս պաշտօնարանը զեկոյց թէ ոչ-իսլամ հասարակութիւններէն անոնք որ զինուորական տուրք չվճարուող տեղէ մը ուրիշ տեղ կ'երթան, ուր հաստատած են իրենց պարտքը, զերծ պէտք է մնան զինուորական տուրքեն։ Զայդ հանդուցած անձնէն ինքնագլուխ ձեռնարկուածներն ալ ինքնակայ պիտի ըլլան այդ տուրքը վճարելու։ Եւ ընդհակառակն, անոնք որ զինուորական տուրք վճարուող տեղէ մը չվճարուող տեղ կը փոխադրուին, պարտաւոր են հաստատելու տուրքը, և այս պարագային հոն ծնելիք իրենց զաւակները զերծ պիտի մնան տուրքէ։

ԶԱՄԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ.— Իզմիրէ կը գրեն թէ Իօսէֆիչի վաճառականները նոյն քաղաքին մէջ սակարան մը հաստատած են խաղողի և չամիչի առեւտուրին համար։ Սակարանի վարչութեան նախագահ կարգուած է Իօսէֆիչի առեւտր. դատարանին նախագահ Մահմուտ պէյ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ուխտի երթալու համար Լոյտի շոգենաւով Եաֆա հասան 530 աւստրիացի ուխտաւորներ, որոնց մէջ կային եկեղեցականներ և ազնուականներ։ Ուխտաւորները ցամաք ելան և հանդիսաւոր թափորով գացին եկեղեցին ուր գոհաբանութիւններ կատարուեցան։ Աւստրիացիները յետոյ կառախումբով մեկնեցան Երուսաղէմ։

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌՆԵՐ.— Գասթէմունիի նահանգին մէջ երեք տօնավաճառներ պիտի բացուին։ Եափրաքլրլիի պիտի սկսի սեպտ. 23ին, Բէնկրրիիը՝ սեպտ. 28ին և Չէրքէշլիը՝ քանի մը օր ետք։

ԻՒՆԻՕՆ ընկերութեան Գաթրքը օղլու խանի կեդրոնական գրասենեակը և միւս բոլոր ճիւղերը գոց պիտի ըլլան ուրբաթ օր, Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։

ՕՍՄԱՆ ԴԷՊՔԸՐԸ

ԳԻՆԵՏԱՆ ՏՈՒԱՄՆԵՐ.—Օրթագիւղի մէջ առջի գիշեր ոճիր մը գործուեցաւ։ Տեղւոյն մէջ գինետուն կը բանեցներ Արշակ Փորթուգալեան անուն հայ մը։ Այդ գիշեր իր սովորական յաճախորդներէն Ֆիլիբ անուն Յոյն երիտասարդ մը եկած էր դարձեալ խընկարկութեան։ Ֆիլիբ աղէկ մը տաքցած երբ կը մեկնէր, Արշակ պահանջեց անկէց բոլոր հաշիւը, 26 դրշ.։ Մարդը առարկութիւն ըրաւ, վիճաբանութիւնը տաքցաւ, երբ Յոյնը սկսաւ լեզուին տալ։ Արշակ, ասոր վրայ կատղած դանակը առաւ և հակառակորդին վիզը խոթեց, ձախ կողմէն։ Վիրաւորը անմիջապէս զեղարան տարուեցաւ թէեւ, բայց հոն մեռաւ։ Մարդասպան Արշակ ձերբակալուեցաւ։

ԱՆՈՒՀԵՄՈՒԹԵԱՆ ԱՐԻՒՆԻՒ.— Երկուշաբթի ցերեկ ժամը 7½ին Բանկալթի, ձէպխանէ փողոց 37 թիւ, վարձակալ Դալլինկի սենեակը գողեր մրտնելով, անոր՝ դարակին մէջ պահած եօթանասուն օսմ. ոսկին չորթեցին։ Կինը այդ միջոցին դուրս ելած և տան միւս բնակիչներն ալ վերի և վարի յարկերը քաշուած ու մեռեսոյն տանն փողոցի դուռն ալ բաց ձգուած ըլլալով, գողերը կատարեալ դիւրութեամբ կրցան վեր սենեակ ելնել և իրենց ձեռքերը դրած է 70 ոսկի բերացընել։ Այն պահուն երբ գողերը դուրս կ'ելնէին տունէն, թէեւ Դալլինկի տունն հասաւ, սակայն անկարելի եղաւ զանոնք բռնել։ Ոստիկանութիւնը քանի մը կասկածելի անձեր ձերբակալած է գողերը երեւան հանելու համար։ Այս գողութիւնը առաջ եկած է Դալլինկի անխոհեմութենէն, քանի որ այս կինը Բանկալթիի վերջին հրդեհէն այրած իր տունին ապահովագրական ընկերութենէն գանձած դրամը իր քովը պահած էր, փոխանակ ոչ է դրամատան մը յանձնելու։

ՏԻՊԱՐ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐ.— Գասրմբաշայի մէջ առջի օր դէպք մը պատահեցաւ, որ անգամ մըն ալ կ'ապացուցանէ սիրոյ անտեղիապալի վսեմութիւնը և... խորունկութիւնը։ Նոյն տեղը կը բնակէր կօշկի ներկող զպտի մը, Ալէքսանդր, որ իր դրացիներէն Կարապետ աղայի կլորիկ մէկ աղջիկը Բերուզը կը սիրէր։ Բերուզ առջի օր իր մէկ քանի թեթեւ արդուզարդերուն համար քիչ մը ստակ կ'ուզէ Ս. Լէքսանդրէն որ գլխակալ կը խոստովանի թէ կուտ բան չի բռներ զժբաղդաբար։ Աղջիկը սակայն, իբր ժամանակի ոգիին թափանցող աղջիկ, կը սպառնայ, յայտնելով որ... «ապա թէ ոչ ուրիշին պիտ ի Նշանուի», ու կծիկը կը դնէ տղուն քովէն։ Ասոր վրայ մեր սիրային հերոսը կը յուզուի, և վազելով իր տարփուհիին ետեւէն, դաշոյնը կը հանէ և զայն կը վիրաւորէ ուսէն և կռնակէն։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.— Ազգ. Հիւանդանոցի սեղանապետ Յակոբ աղա, առջի առտու իր սենեակին մէջ մնռած գտնուեցաւ։ Բժշկական քննութիւնը հաստատեց թէ յիշեալը արդէն սրտի հիւանդութեան ենթակայ յանկարծամահ եղած է։

ՄԱՀԱՅՈՒ ԱՐԿԱՆ.— Բեռա, Պիլպիլ Տէրէի բնակիչներէն Թավուքճը Անտոն, 95 տարու ծերունի մը առջի օր երբ ձիով կ'անցնէր Պէշիլբաշէրէի մօտ Պաղչէքէօյէն, կենդանիէն վար ինկաւ և մեռաւ։ Մարմինը փոխադրուեցաւ Երրորդութեան եկեղեցին ուր կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը։

—Զկնորս Լազարի երէկ երը գինով վիճակի մէջ ձի հեծած էր Օրթաքէօյի մէջ և սրընթաց կ'արշաւէր, վար գլորեցաւ և վիրաւորուեցաւ։

ՌՃԻՒ.— Գասրգիւղ, Եէլ-Տէյրմէնի, Լէոնիտի անուն վաղեմի չարագործ մը առջի օր Կռիւի բռնուելով կառապան Քոչոյի հետ, մահացու կերպով վիրաւորեց զայն։

—Ռոսսոթայէ կը գրեն թէ վաղեմի չարագործ մը Մեկան, չարաբախտ դիմադրեցաւ ոստիկանաց դէմ։ Զայն ձերբակալելու համար հաւաքուած երիտասարդ մը պատնեշ հաւաքեցաւ։

Միհրան Մահմուդեանը։

ՄԱՐՄԱՆԵՆԴՈՒԹԻՒՆ.— Արմտիքներու մաքսատան մէջ, արմտիքի կոզմներու տակէն հանուեցան փաղուած ծխախոտի 60 ծրարներ, իւրաքանչիւրը մէկ քիլոկրամի ծանրութեամբ։

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԿՌԻՒ.— Վասիկէօք-Սուի ներքերը ատաղձագործ Հասան, ոնէ է պատճառով մը կռիւ բռնուեցաւ իր կնոջը հետ և դանակահարուածով մը զայն ծանրապէս վիրաւորելէ ետք փախաւ։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ այս ամուսինը։

ՍՊԱՆՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.— Քարմուսալի գաւառակին Տուզ-Տէրէի ատառներուն մէջ ոճիր մը գործուեցաւ հետեւեալ պարագաներուն մէջ։ Բրուլլահ անուն գիւղացի մը անտառի երթալու համար իր կացինը պատուած էր Մէհմէտի։ Այս վերջինը կ'երեւի թէ հակառակութիւն ունենալով Բրուլլահի, հետեւեալ օրը անկից առաջ անտառ գնաց հրացանով մը հրազէնով մը զինուած։ Հազիւ թէ Բրուլլահ եկած էր և գործի սկսած, ատ ժայռի մը ետեւէ արձակուած գնդակ մը մխուեցաւ իր կործքը։ Թէեւ ծանրապէս վիրաւոր, բայց մարդը քաջութեամբ խոյացաւ այն տեղը ուրեկէ կած էր կրակը։ Հոն դէմ դէմի գըտնուեցաւ Մէհմէտի հետ, որ երկրորդ հարուած մըն ալ կը պատրաստուէր ձգելու, երբ Բրուլլահ անոր վրայ նետուելով զինաթափ ընելու զայն թեւերը կապելով գիւղ տարաւ և ոստիկանութեան յանձնեց։ Այս սրտմաղը, Պոլիս բերուեցաւ դարմանուելու համար։

ՁԱՐԱԳՈՐԾՆԵՐ.— Պէզիրլիի մէջ երեք հոգի բռնի մտան երեւելիներ համի Ս.հէտ աղայի տունը և սկսան տանտէրը խոչտանգել թէ ցոյց տրամը պահած տեղը։ Այս չարագործները, իրենց փորձին մէջ յուսահատութիւնը քակեցին։ Տեղական իշխանութիւնը խիստ հետապնդման մը սկսաւ յայտնեցան ձեռք ձգել չարագործները։

ԴՍ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՈՒՐՔԻՈՋ ՅՈՐԵՆԻՆ ՎԻՃԱԿԸ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՅՈՐԵՆԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սպառելի վաճառքներուն մէջ քանկութեան ու կարեւորութեան կողմէ առաջին տեղը գրաւող նիւթին՝ ցորենին՝ պէտք նաև բոլոր արմտեաց տարեշրջանը Օգոստոսին կ'սկսի և Յուլիսին կը լրանայ։

Նոր բերքերու ընդհանուր քանակին այս տարի տեղեկութիւն մը հաղորդուելուն կարելի է առնել։ Սակայն թէև առեւտրական հրապարակու վրայ և սակարաններու մէջ ցոփի և ուրիշ արմտեաց վրայ անագին գործառնութիւններ կ'ըլլան, բայց ասիկ ընդհանրապէս հիմնուած են ապի ենթադրութիւններու, լուրերուն ի իրողութիւններու վրայ։

Ամերիկա, որ առաջին կարգի երկրագործ երկիր մըն է, և որու բերքին մակէն կախում ունի շատ մը երկրագործական երկիրներու նիւթական դրութիւնը, հրատարակեց 1905ի իր ճակագրութիւնը։

Այս տարուան արտադրութիւնն է

	պըշրլ (գրիւ)	գին սենք	արժէք solar
ցորեն	710 միլիոն	0,87	620 միլիոն
բամբակ	2700 »	0,60	1610 »
արտակ	950 »	0,32	304 »
աճար	307 »	0,57	175 »
արի	1412 »	0,40	565 »

Պրշրլը՝ Պոլսոյ քիլէին հաւասար չափ մ'է։ Ցոլարը 24 դրշ.՝ իսկ սենքը 10 բարայ է։

Ինչպէս կը տեսնուի, Ամերիկայի այս տարուան ցորենի արտադրութիւնն 710 միլիոն պշրլ։ 1901էն ի վեր այսքան առատ բերք չէր ունեցած և իսի կրնայ այս տարի այդ քանակութեան 1/3ը՝ 200 միլիոնը արտածել՝ ինչ, անշուշտ իր հակադրեցութիւնը պիտի էզ ցորեն արտադրող ու արտածող ղոր երկիրներու գործառնութեանց ոայ, — որովհետեւ անցեալ տարի որ այդ երկիրները, ինչպէս նաև մեր նատոլուի և Ռուսէլիի գաւառները սական արդիւնաւոր գործեր ըրին ոեսի վրայ, գլխաւոր պատճառներէն ն էր Ամերիկայի անհամեմատ նուազ ոատածութիւնը։

Ամերիկա սովորաբար տարին 200 ոլիոն պշրլ ցորեն կ'արտածէ։ Բառաբար նախորդ երկու տարիները դ սովորական քանակութեան կէսը քառորդը կրցաւ արտածել։ 1903ին 20 միլիոն, իսկ 1904ին 45 միլիոն ոշրլ արտածեց։

Ամերիկացի երկրագործը շատ ուրախ աս տարի եղեւ պատճառաւ։— նախ արտածելի վաճառք ունի և երկրորդ պիտի կրնայ զայն չահաւոր գիներով սել։ Այժմ մէկ պշրլը ցորենին գինն 87 սենք է։ 1901ին, երբ այնքան առատ էր արտադրութիւնը, ցորենինն էր 73 սենք, որով այժմ ցորենինը նոյն տարիէն 15 % աւելի գրեր է։

Գինի սոյն բարձրութեան պատճառը՝ ոեն արտածող գլխաւոր երկու երներէն՝ Ռուսիայէ և Հնդկաստանէ՝ ոքի մասին առնուած անպատասխանութիւն են։

Քանի մը տարիէ ի վեր Ռուսիոյ ոեն արտադրութիւնը հետզհետէ կը ջողէր։ 1902ին 75 միլիոն, 1903ին 1/2 միլ. իսկ 1904ին 83 միլիոն հաւրելիք եղած էր։

Այս տարուան արտադրութիւնը կ'սւի թէ նախորդ երեք տարիներէն ելի պակաս պիտի ըլլայ։

Այսպէս է նաև Հնդկաստանի արտադրութեան վիճակը։ 1902ին արտադրած էր 6 1/4 միլիոն, 1903ին 7 1/2, 04ին 9 1/3 միլիոն թօնս, իսկ այս սրուան սոյդ ենթադրութիւնն է 1/2 միլիոն թօնս։

Ամերիկայի ցորենին գինը բարձրանոր պատճառներէն մին է նաև՝ բաղատաբար երկրագործական երկրորդ տիճանի կարեւոր երկիրներու՝ Իտալիոյ, Իսպանիոյ և Սպանիոյ՝ այս տարուան երկրագործական անյաջող վիճակը։ Ցամաքային Եւրոպոյ, ինչպէս նաև Անգլիոյ համար այս տարի սովորականէն աւելի խնդրանք կայ ցորենի, թէև այս առաջին կարգի վաճառքին գործառնութեանց վրայ սոյդ տեղեկութիւններ ասկէ վերջ պիտի հանին։

Մեր ցորենի արտադրութեան մասին ընդհանուր կարծիքն էր թէ այս տարի Ռումէլիի գաւառներուն մէջ անցեալ տարիէն 15/20 % աւելի, իսկ Անատոլուի մէջ 10 % պակաս արտադրութիւն պիտի ըլլայ։ Այսու հանդերձ որակի տեսակէտով անցեալ տարիէն 10 % աւելի լաւ ըլլալուն՝ պիտի կրնայ քանակութեան կողմէ եղած տարբերութիւնը գոցել։

Այս մասին լաւագոյն տեղեկութիւններու սպասելով, կը մաղթենք և կը յուսանք որ մեր երկրագործները պիտի յաջողին այս տարի անցեալ տարուան նման արդիւնաւոր տարեշրջան մը բոլորել, օգտուիլ այժմու գիներու բարձրութենէն և բերքի մասին անյաջող եղած երկրագործական երկիրներու խնդրանքէն։

Ա. ԴԱԼՓԱՐՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Մայրաքաղաքիս Ֆրանսական Առեւտրական Սենեկի թերթին մէջ կը կարդանք հետեւեալ հետաքրքրաշարժ և թիփիք պատմութիւնը որ գաղափար մը կուտայ առեւտրական բարոյականի ըմբռնումներուն վրայ։

Պատմողը Մ. Էրնէսդ Ժիրոն է։

×

Մեր պատուական բարեկամն ու հայրենակիցը՝ մարսիլիացի Մ. Պարթէլէմի, անցեալ օր մեր գրասենեակը եկաւ տեսակցութեան համար։ Իր այցելութիւնները հաճելի են ինծի, վասն զի զուարթ մէկն է։ Բայց այն օրը իր սովորական զուարթութենէն կորսնցուցած էր։ Պատճառը հարցուցի։

— Մի՛ հարցներ, պատասխանեց։ Տաղտկալի բան մը պատահեցաւ։

— Ցուսամ թէ ծանր բան մը չէ։

— Ո՛չ, վասն զի դրամին վերջը մահացու չէ։ Դալաթիոյ մէջ ունեցած վաճառատանս արկղակալը տակաւ գողցաւ։

— Մե՞ծ գումար է գողցուածը։

— 2000 ֆրանք։

— Ցաւալի բան։ Եթէ իմաստուն ըլլայիք, երաշխաւորութիւն կը պահանջէիք ձեր արկղակալէն և ամէն օր հակակշիռ ի գործ կը դնէիք։

— Ատանկ բաներու վրայ ա՛յն ատեն միայն կը խորհուի երբ գողութիւնը եղած լմնցած է։ Եւ յետոյ, այս դէպքին [illegible] քովս էր։ Բայց այս կորուստէն աւելի ջիղերաւս դպաւ ծիծաղաշարժ միջադէպ մը, որ դիտող մը հետաքրքրելու բնութիւնը ունի։ Բնականաբար ձեռնհաս իշխանութեան աղերսագիր տուի անհաւատարիմ պաշտօնէին դէմ որպէս զի բանտարկուի, եթէ երեւան եկնէ։ Նախընթաց օր մայրը եկաւ տուն և խնդրեց կնոջս հետ խօսիլ։ Նախաճաշի ատեն ըլլալով, տունը կը գտնուէի։ Կարծեցի որ պաշտօնէին մայրը պիտի լայ, պիտի պաղատի որպէս զի աղերսագիրս ետ առնեմ։ Խուսափելու համար սա տեսակ խօսքերէ «— Մեռելներուդ հոգուն համար, ոտքդ պագնեմ» ևն., խնդրեցի կնոջմէս որ ինք առանձին ընդունի այս կինը։ Տեսակցութիւնը 10 վայրկեանէ ի վեր կը շարունակուէր և զարմացայ որ պաղատանքի կամ ողբի ձայն մը չէի լսեր։ Ընդհակառակը այցելու կնոջ ձայնը կը բարձրանար չոր և հրամայական։ Զարմանալով, սալոնէն ներս մտայ և հարցուցի կնոջս,

— Վերջապէս, ի՞նչ կ'ուզէ այս տիկինը։

Անհաւատարիմ պաշտօնէին մայրը երեսս նայեցաւ և խստութեամբ ըսաւ,

— Ցաւկիս պատիւը կ'ուզեմ զոր դուք մէկ փարայի ըրիք։

—A quello empégo (չափազանց է այդ) պոռացի։

Բայց պառաւը կը շարունակէր իր պաշտպանողականը։

— Այո՛, զաւկիս պատիւը մէկ փարայի ըրիք, իմացնելով ձեր յանախորդներուն որ այլ ևս դրամ չյանձնեն զաւկիս։

— Ուրեմն ձգելու էի որ իր գողութիւնները շարունակէր։ Եւ յետոյ, կատակը մէկդի, ձեր տղան գող մըն է։

— Սխալ էք, պոռաց այս կինը։ Իմ տղաս գողութիւն ըրած չէ։ Միթէ ձեր դրամա՞ր կրկը խորտակեց կամ դարակի մը փականքը կոտրեց։ Ո՛չ։ Պարզապէս ձեր դրամը առաւ վերադարձնելու հաստատ մտադրութեամբ։ Ասիկա գողութիւն չէ։

Եւ որովհետեւ ես ապշեր մնացեր էի,

— Ուրիշ բան մըն ալ կայ, ըսաւ։ Ի՞նչ առած է տղաս ձեզէ։ Ո՞րքան գումարի համար է որ այսքան աղմուկ կը հանէք։ Միլիոն մըն է, հարիւր հազար ֆրանք է։

— Կարծեմ թէ 2000 ֆր. է, որ ինծի համար մեծ գումար մըն է։

Պառաւ կինը հպարտ շարժում մը ըրաւ։

— Ամենքը ա՞դչափ, ըսաւ։ Բայց անոնցմէ գումար մըն է ադ, ա՞նքան տարուան ծառայութենէդ եռքը։

— Ես ատանկ խօսք մտիկ չեմ ըներ, ձեր տղան քանոը նետել պիտի տամ, ըսի։

— Եթէ խելացի մէկը ըլլայիք..., սկսաւ պառաւը։

— Է՛, ի՞նչ պիտի ըլլար, հարցուցի։

—...Տղան նորէն ձեր քովը կ'առնէիք, և ամսականէն գումար մը վար կը դնէիք, և այս կերպով ձեր դրամը կ'առնէիք։

— Կ'ուզէք որ ամսականն ալ աւելցնե՞մ։

— Ասիկա ձեր խղճին կը թողում։

— Տիկին, ըսի ծանրօրէն, կարծեմ թէ այլ ևս ժամանակ է այս խօսակցութիւնը վերջացնելու։

— Ի՞նչ, կը վռնտէ՞ք զիս, տարիքո՞տ կինս մը։

Ոտք եկած էի և կինը հանկցաւ որ համբերութիւնս հատած էր և թէ խոհեմութիւն չէր պնդել։ Ուստի դէպ ի փողոցին դուռը գնաց, բացաւ և այսպէս իր նպատակը ապահովելով, պոռաց,

— Ինծի և զաւկիս ըրած չարիքներդ ձեր գլխին թափի։

Յետոյ դուրս ելաւ գնաց, իր անէծքին տպաւորութիւն չընելուն վրայ զարմանալով։

— Ձեր պատմութիւնը արդարեւ խիստ չահեկան է, ըսի բարեկամս։ Ապրիլս եռ տարուէ ոռ ինծան մեծ տարբերութիւն կայ տակը մնտուկին կամ դարակին մէջէն գողնալուն և դանձուած գումար մը իրացնելուն մէջ։ Այս վերջինը պարզապէս կը կարծուի ուղղամտութեան պակաս մը որ կրնայ ներելի ըլլալ երկարաւոր ծառայութեամբ։ Բարոյականի այս ըմբռնումը արդէօք մասամբ նախապաշարումի արդիւնք է։ Սպասուհիները թաչկինակ, շաքար խահուէ ևն. կը գողնան առանց խղճահարելու, բայց երբ ոսկի մը ծգէք գետինը, ապահովապէս ձեզի կը վերադարձնեն։

Երբէք չեն ուրանար գումար մը առած կամ սակարկութիւն մը ընդունած ըլլալնին, մանաւանդ ներքին գաւառներու մէջ։ Այս առթիւ կը յիշենք յատկանշական եղելութիւն մը։

— Պոռտոյի գինիի վաճառական մը, որ մեծաքանակ առուտուր կ'ընէ Թուրքիոյ մէջ, կարեւոր քանակութեամբ գինի առած էր Թենէտոս կղզիէն։ Իր պաշտօնեան գինիին արժէքը կ'որոշէր, հաւանական քանակութիւնը կը հշտէր և գնուած ապրանքին արժէքին վրայ 30—40 % կուտար իբրեւ կանխավճար։ Այս կերպով իր 200,000 ֆր. բաժնած էր առանց ո՛և է ստորագրութիւն առնելու, որովհետեւ այն տեղուանքը բերանացի տեղի կ'ունենան սակարկութիւնները։ Մէյ մըն ալ կը նայիք որ այս պաշտօնեան յանկարծ կը մեռնի գինիները ստանալէ առաջ։ Իրեն յաջորդը յիշեալ կղզին կ'երթայ, գիւղէ գիւղ կը պտտի և հանգուցեալ պաշտօնէին տետրակը թղթատելով մի առ մի կ'այցելէ վաճառողներուն։

— Դո՛ւն, Թօսդի, 3000 օխա ծախած ես այսչափ ղրշ.էն և 60 ոսկի առած ես։

— Այո՛, պարոն։

Պաշտօնեան ամէն տեղ հաստատական պատասխան կ'առնէ և ո՛չ ոք կ'ուրանայ դրամ առած ըլլալը։ Ամբողջ գինին կը յանձնուի, հակառակ գիները բարձրացած ըլլալուն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ահաւասիկ Առեւտրական Օրէնսգիտութեան վերաբերեալ խիստ չահեկան խնդիր մը, որուն լուծումը խնդրուած է Ռէվիւ Էֆօնոմիք է Ֆինանսիէռ թերթին խմբագրութենէն։ —

« Ապրիլ 25ին, փոխանակագրի միջնորդի մը հրաման տուի առնուազն 20 հատ Փրէտի Մոնսիէի պարտաթուղթ գնել, որուն վիճականութիւնը տեղի պիտի ունենար Մայիս 5ին։ Հրամանս գործադրուեցաւ Ապրիլ 26ին և Ապրիլ 27ին նոյնակ մը առի որով փոխանակագրի միջնորդը կը ծանուցանէր ինծի պարտաթուղթերուն գնուած ըլլալը։ Բայց պարտաթուղթերը ստացած չըլլալով, գրեցի Մայիս 2ին ստիպողաբար պահանջելով որպէս զի Մայիս 5ի վիճակահանութեան ատեն քովս ունենամ զանոնք։ Սակայն նոյնակս յանձնարարեալ չէր։ Բանն հատ պարտաթուղթերս Մայիս 8ին միայն ստացայ, այսինքն վիճակահանութենէն երեք օր ետքը։ Արդ, իրաւունք ունի՞մ մերժելու այս պարտաթուղթերը, զոր գնած էի վիճակահանութեան մասնակցելու համար կամ թէ վնասուց հատուցում մը կրնա՞մ պահանջել»։

Սկզբամբ և ըստ կանոնի, փոխանակագրի միջնորդը պարտաւոր է, կը պատասխանէ Առեւտրական թերթին խմբագրութիւնը, գնումէն հինգ or ետքը յանձնել պարտաթուղթերը։ Այսուհանդերձ, սովորութիւն եղած է որ այս յանձնումը կրնայ մինչեւ ութ օր ետքը կատարուիլ։

Գործնականին մէջ խիստ հազուագէպ է որ գնողը անմիջական յանձնում պահանջէ և այս պատճառաւ, վերոյիշեալ պայմանաժամերը ընդհանրապէս կ'անցնին։ Երբ գնողը կ'ուզէ պարտաթուղթերը ստանալ, պարտաւոր է յանձնարարեալ նամակով իմացնել Էֆինոտոքին որ մինչեւ 48 ժամ հոն յանձնէ իր պարտաթուղթերը։ Եթէ գոհացում չտրուի իրեն, գնողը իրաւունք ունի նոր պարտաթուղթեր գնել տալ միջնորդին ծախքով։

Երբ խնդիրը ա՛յսպիսի պարտաթուղթերու վրայ է, որոնք անմիջապէս վիճակահանութեան պիտի մասնակցին, կամ նախապատուութեան իրաւունք և ուրիշ ո՛ և է առաւելութիւն պիտի տան իրեն, ինչպէս, օրինակի համար, ստորագրութեան մը պարագային, խստիւ կը փնտռուի օրինական պայմանաժամը, և այս պարագային մէջ, պարտաթուղթերը պէտք է գնողին յանձնուին վիճակահանութենէն առաջ։ Եթէ չյանձնուին, գնողը իրաւունք ունի դրամական հատուցում պահանջելու։ Դատարանները այս հատուցումին քանակը որոշած են 1/2էն մինչեւ 5 ֆր. առ մէն մի պարտաթուղթ, գրեխամասին (amortissement) կարեւորութեանը համեմատ։ Բայց գնման գործողութիւնը ո՛չ մէկ պարագայի մէջ չեղեալ կը նկատուի պարտաթուղթերուն յանձնումը վիճակահանութենէն առաջ տեղի չունենալուն համար։

Գալով դրամական հատուցումին, սկզբամբ ընդունուած է և գնողը իրաւունք ունի վերոյիշեալ 1/2—5 ֆր.ի տուգանքէն շատ աւելի դումար մը պահանջել դատարաններու դիմելով։

Այսպէս, Սէնի դատարանը 100 ֆր. տուգանքի դատապարտած էր միջնորդ մը, որ վիճակահանութենէն ետքը յանձնած էր ութ հատ Վիլ սը Լիւլի պարտաթուղթ, վիճակահանութենէն 22 օր առաջ գնուած։

Մեզ պատմուած վերոյիշեալ պարագային մէջ, փոխանակագրի միջնորդը յանցաւոր է, Ապրիլ 26ին Սակարանէն գնուած քսան պարտաթուղթերը Մայիս 3ին յանձնած ըլլալուն համար։ Այս յապաղումը գնման գործողութեան ջնջում առաջ չի բերեր, բայց իրաւունք կուտայ վնասուց հատուցման դատ բանալու փոխանակագրի միջնորդին դէմ, Մայիս 5ին քաշուած վիճակահանութեան բախտէն զրկելուն համար իր յանախորդը։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Բամբակին վիճակը.— Ապրանքներուն յանձնումը.— Առեւտրական գործերը Պոլսոյ հրապարակին վրայ.— Մթոք շատ կայ.— Կ'ըլլան տեսակները.— Ծրար և կտոր.

×

Բամբակը վերջապէս 5.80ի վրայ կանգ առաւ և առ այժմ աւելի իջնելու հաւանականութիւն չի նշմարուիր։

Ապրանքներուն յանձնումը միշտ ուշ է։ Մանաւորապար Լիվերբուլի և Մանչէսդրի գործարանատէրերը շատ ուշ յանձնում կը պահանջեն։

Ապրանքներուն գիները բամբակի գնոյն հետ համեմատական չեն, շատ սուղ են, և այս վիճակը պիտի տեւէ մինչեւ որ անգլիացի գործարանատէրերը իրենց մեծ յանձնարարութիւնները լրացնեն։

Պոլսոյ մէջ ալնան գործերը սկսան, բայց տակաւին յուսացուած առատ գործունէութիւնը չկայ։ Կը կարծուէր որ մանիֆաթուրայի սեզօնը պիտի չբաւէր խնդրանքին։ Այս ենթադրութիւնը գրեթէ պարապ եղած է։ Ամէն տեսակ ապրանքներէ քիչ շատ սեզօնը կայ եւ չի յուսացուիր որ պակսի։

Իտալական, գերմանական և պելժիական վրլուրներուն տեսակները հասան։ Այս տարի ալ մրցումը խիստ է այս ապրանքին վրայ։ Վաճառականը գին չի տիտուեր, ապրանք եղած գինով կը ծախէ։

Մեր հրապարակին վրայ ամէնէն շատ բռնուած վրլուրը Հէրին ապրանքն է։ Իրեն մրցակից ունի Պէրկամանքոի և Օնեա-Գանտիանիի ապրանքները, որոնցմէ ալ բաւական սպառում կայ։ Միւս գործարաններու ապրանքները երկրորդական են և հակառակ իրենց ջանքերուն, չեն կրցած մեծ սպառում մը [illegible]։

Երեք տարի է որ կարգ մը վաճառականներ վրլուրի կտորներ ծախել սկսած են, որմէ մասամբ մեսասուած է ծրարի վաճառումը։ 1—12 մէդրնոց կտորներ կան, որոնք ծրարէն աւելի կը փնտռուին, թէեւ գնով այնքան աժան չեն։ Ցանախորդը աժան առնելու յոյսով կտորը ծրարէն աւելի կը փնտռէ։ Կտորին քիլոն ըստ երկայնութեան 7—16 դրշ.ի կը ծախուի, Օսմ. ոսկին 110էն։

Խասայի, ամէրիքանի, տիւզ ալի, մանած բանդայնցուի և խամի ամէն տեսակները քիչ շատ կը գտնուին և փնտռուած տեսակները միշտ քանի մը դրուշ աւելի կը ծախուին։

Վար պատմաներու տեսակները գրեթէ չկան և գալիքներն ալ շատ ուշ պիտի մնան։ Ունեցողները բաւական շահեցան։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
6, ԲԵՐԱ ՄԵԾ-ԲԱՐՄԱՔ-ԴԱՐՈՒ ՓՈՂՈՑ, 6
ՀԻՒԱՆԴ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՍԻՆ ՕՐ
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ
33—50

ԼՈՒՅԿԻԻ ՆՈՐԱՀՆԱՐ ՏՈՒՓԸ

ՀԱՅ ՏԻԿՆՈՋ ՄԸ ԲԱՐԵՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մանզումէի անցեալ Դշ. օրուան Առեւտրական բաժնին մէջ յիշած էինք 14 տարիէ ի վեր անդամալոյծ եղած Հայ երիտասարդ մը, Տիար Տիոնիկ Համամճեան, որ հակառակ իր վիճակին, շարաչար կ'աչխատի և լուցկիի գեղեցիկ տուփ մը հնարած է և այժմ կը ջանայ ծոպերու յատուկ մեքենայ մը շինել, եթէ տրամադրելի գումարը ունենայ։

Այս յօդուածին հրատարակութենէն ետք, կ'սպասէինք որ Հայ վաճառական մը օգնութեան ձեռք կարկառէր այս տարաբախտ երիտասարդին, որպէսզի ծոպերու յատուկ գործիքը աւարտէր և կարենար ապրուստի պարկեշտ միջոց մը ունենայ։

Հայ վաճառականի մը տեղ բարեսիրտ Հայ Տիկին մըն էր որ ներկայացաւ Խմբագրատունս և յիշեալ երիտասարդին հասցէն ուզեց մեզմէ, իր մօրկանը օգնելու փափաքող այս ազնիւ տղուն դրամական ձեռնտուութիւն մը ընելու համար անդուչտ։

Կը գովենք բարի Հայ Տիկնոջ այս մարդասիրական օժանդակութիւնը և կը փափաքինք որ ուրիշ բարեսիրտ անձնաւորութիւններ գէթ մէկ մէկ հատ գնեն Տիար Տիոնիկ Համամճեանի հնարած լուցկիի տուփէն որ գեղարուեստական սիրուն գործ մըն է և կրնայ նոյն իսկ սալօններու մէջ գործածուիլ իբր զարդ։

Գնելու փափաքողները կրնան ստանալ Խմբագրատունէս իւրաքանչիւրը 10 դրշ.ի գնով։

Հարկ կը տեսնենք կրկնելու թէ արուեստագէտին այս ձեռակերտը ամենէն չքեղ սրահներուն մէջ անգամ կրնայ գործածուիլ և տարիներով կը դիմանայ առանց աւրուելու։

ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ Դ ՓԲՈՒԹԵԱՆ

Ամերիկեան Աղջկանց վարժարանիս նոր տղջանը կը սկսի Սեպտ. 6ին չորեքշաբթի։ (Ն. տ.)

Վարժարանս նոր յոյսերով յառաջ կը նայի գալ տարուան։ Աղջիկներէն լեզուի ուսման հետ, որու միւս մասնաւոր ուշադրութիւն կը դարձուի, Գաղիերէնի, Երաժշտութեան եւ կարի ու ձեւագիտութեան եւս յուսալի է թէ հաւասարապէս զարկ պիտի տրուի։

Շարունակ ջանք կ'ըլլայ ներմուծել նոր մեթոտներ վարժարանին մէջ եւ զայն օժանդակել ամէնէն նոր գիրքերով։ Վարժարանիս տեղը ընտիր է, սենեակները օդաւէտ են եւ ջուրը առատ։

Ինամոտ ուշադրութիւն միշտ կը տրուի աղջկանց առողջութեան։ Այն ծնողները որոնք կը փափաքին իրենց աղջիկները այս վարժարանը դրկել, կրնան ուրիշ մանրամասնութիւններու համար տեղեկանալ վարժարանին Յայտագրէն, որ պիտի ղրկուի զանիկա տեսնելու փափաքողներուն։

Յուսալի է որ բոլոր այակերտուհիները վարժարանս պիտի վերադառնան, եւ ամէնն ալ պատրաստ պիտի ըլլան առաջին չրջանի Թոշակը կանխիկ վճարելու, ինչպէս նշանակուած է Յայտագրին մէջ։

Միս Փատրս եւ Միս Այէն (որ տարուան մը բացակայութենէ ետքը իր գործին կը վերադառնայ) վարժարանը ջիտի գտնուին բացուելէն մէկ երկու օր առաջ, նոր այակերտուհիները ընդունելու, որ կրնան հեռու տեղերէ եկած ըլլալ։

Բոլոր դիմումները պարտին ըլլալ առ Միս Հառիէթ Ճ. Փատրս, Գրուսա։

ԱՐՈՒԵՍՏԱՎԱՆ ԴԱՍԵՐ 19

ՀԱՒԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՒԻՆ ԱՆԴԱՄԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լաւագոյն, համեղ և պարարտ միս, չոր և բազմաթիւ հաւկիթներ, գեղեցիկ և յաղթանդամ ու աղնիւ ցեղեր ունենալու համար պէտք է որ հաւածը հաւերու իւրաքանչիւր ցեղի ինքնայատուկ բարեմասնութիւններն ու հրութիւնները ուսումնասիրած ըլլայ տարեշրջէս։

Մինչեւնոյն պարագաներու և խնամատակ պարարտանալու անընդունակ ցեղի պատկանող հաւ մը գիրնալու յատկութիւններով օժտուած հաւի մը մի պարարտացնել կարելի չէ, հետեւաբար ժամանակի, աշխատութեան և ծախի խնայողութիւն և միանգամայն նպաստաւոր արդիւնք մը առաջ բերելու համար, ցեղերու ուսումնասիրութեանը կարտնինք և սակայն պէտք է խոստովանիլ թէ առանց անդամազննական ենթադրութիւններու, ցեղերը կատարեալ ճանչնալ կարելի չէ։

Հաւերուն դնդերային անթերի կազմութիւնը, թեւերուն երկար փետուրով օժտուած ըլլալը, թոքերուն լաւագոյն և զարգացած գտնուիլը և ամէն կախանքներուն ծանրութիւնը, նաեւ կենդանիներու կախանքներուն ենթակայութեանը հետ բաղդատելով, սա թեթեւ գտնուիլը անոնց չելու կարողութիւնը յայտնող նշաններ են։ Դիտուած է թէ այս կարողութիւնը խիստ նուազած է ընտելացած հաւերու քով և սակայն եթէ կարելի ըլլար զանոնք իրենց ծագումին առաջնորդել, դարձեալ նոյն հաւերը թռչելու բոլորովին կարող պիտի դտնէինք։

Հաւերու անդամազննութիւնը (anatomie) ուսումնասիրելու համար քննենք նախապէս կմախքը (տեսէ՛ք աքաղաղի կմախքին պատկերը)։

Գլուխը.— Հետեւեալ երկու մասերէն կազմուած է.

Ա.— Դանկ. պղտիկ և կարծր ոսկորներու խիստ լաւ կապակցութիւնով մը գոյացած այս ոսկրային տուփը իր մէջ կը պատսպարէ ուղեղը և որուն վարի մասին վրայ կը գտնուի վերին կզակը և կամ վերին կոուցը։

Բ.— Ստորին կզակը միակտուր ոսկորէ մը կազմուած է և կուգայ կը միանայ զանկին հետ։

Ալդօիս.— Օղակաձեւ ոսկոր մըն է, որուն մէկ երեսովը գլուխը կը կապակցի վզին հետ։ Այս ոսկրին դիրքը կը թոյլատրէ որ հաւը իր գլուխը ամէն կողմ կարենայ դարձնել։

Վիզ.— Ծոծրաղներ (vertèbres cervicales) կոչուող ողներու օգնութիւնը կը թոյլատրէ որ հաւը իր վիզը կարենայ երկարել և կարճեցնել և միևնոյն ատեն գաղղիերէն «S» գրին ձեւով շարժել։

Թիկնոսկրեր.— Թիկնոսկրները կազմող ողներուն վրայ կը գտնուի վիզը, այս ոսկրերը խիստ լաւ և ուժեղ յօդաւորումով մը հաստատուած են մէկդմէկու հետ։

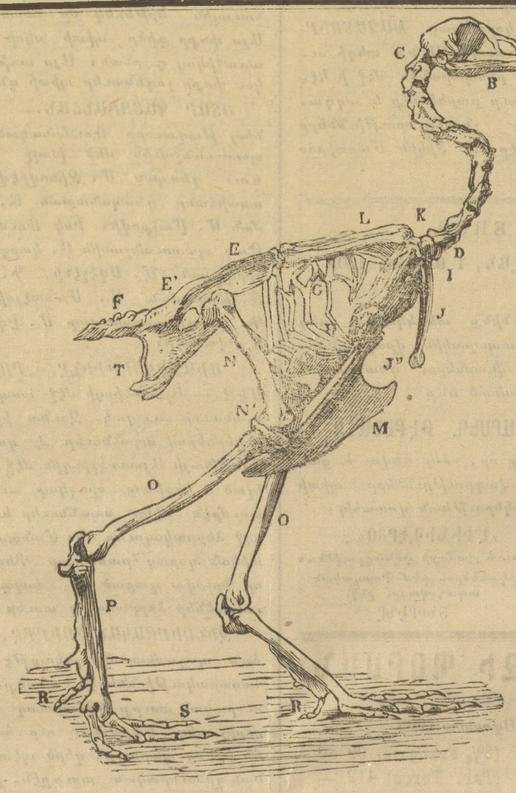

A. Դանկ. B, ստորին և վերին կզակներ. C. D. ծոծրաղ. E. գալարոսկր. E'. միջոսկր. F. ագռի ոսկր. G. վերին կողեր. H. ստորին կողեր. I. դաստակոսկր. J. ձղոսկր. J' վերնաձեռնային ոսկր. J'' մատներ. K. ճաճանչոսկր. L. ծղոսկր. M. հաւքաչ. N. բարձոսկր. N'. ծնկոսկր. O. ոլոք. P. ոտքին ներքեւ. R. բիտ. S. մատներ. T. զատոսկր.

Սրբանոսկր.— Ոսկոր մըն է որ թիկնոսկրի վերջին ոսկրին և պոչի ոսկորներու սկզբնաւորութեանը մէջ կը գտնուի։

Պոչի ողներ.— Թուով եօթն են, սակայն կարգ մը ցեղեր ասոնցմէ բոլորովին զուրկ կը գտնուին։

Սրբանոսկրին երկու կողմերուն վրայ կը գտնուին ազդրերը (գալչա) որոնց երանոսկր և կոնք անուններն նաեւ կուտան։

Կրծոսկր.— Լայն և խոշոր ոսկոր մըն է որուն ներքին մասը կորնթարթիսկ վերջաւորութիւնը գոգաւոր է։ Այս ոսկորը զրահի մը ձեւը ունի և կը ծածկէ վանդակը և կամ, ինչպէս սովորաբար կ'ըսեն կողերը, և նաեւ որովայնին մէկ մեծ մասը. կրծոսկրին ետեւի մասին վրայ կը գտնուի ցցուածք մը, որուն սովորաբար հաւքաչ (եաtեսդ) անունը կուտան։ Կ'ըսուի թէ հաւքաչին գոյութիւնը հաւերուն թռչիլը կը դիւրացնէ։

Ագռաւակերպեան ոսկորներ. (Les os coracoïdiens).— Կրծոսկրին վերի մասին և անրակներուն վրայ հաստատուող այս ոսկորները կմախքին վերի ողներուն տոկունութիւնը կ'ապահովեն։

Ուսոսկրեր.— Թիկնոսկրերուն հետ զուգահեռապէս հաստատուած ոսկորներ են։

Անրակներ.— Երկու ոսկորներէ կը բաղկանան, որոնց երկու վարի ծայրերը իրարու վրայ կռթնելով գաղղիերէն V գրին ձեւը կ'առնեն։ Այս ոսկրերուն մէկին ծայրը կրծոսկրին առաջին մասը կը դիտէ և միւս ծայրը դէպի ուսոսկրը երկարելով կ'անցնի ագռաւակերպեան ոսկրին տակէն և այսպէս այս ոսկրին հաստատուն մնալուն կը ծառայէ։

Կրծանդամներ (membre thoracique) կամ թեւերը հիւտ մեր բազուկներուն պէս երեք գլխաւոր մասերէ կազմուած են և միեւնոյն անդամազննական անունները կը կրեն։

Ա.— Բազկոսկր, խոշոր ոսկոր մըն է որ ուսոսկրէն կը սկսի և կ'երկարի մինչեւ արմուկը։

Բ.— Ճաճանչոսկր և ծղոսկր, բազկոսկրին երկայնութեանը հաւասար երկու ոսկորներ են որոնց մէկ կողմը բազկոսկրին և միւս կողմը դաստակին վրայ կը յանգին։

Գլասոսկրեր երկու ոսկորներ են որոնք մասներուն էն վերջինները կը յանգին և որոնց նաև ձեռք անունը կրնանք տալ։

Մատնոսկր.— Իրարու հետ կապակցող երեք ոսկորներէ կազմուած են և որոնց էն վերջինը տափակ և սրածայր է։

Բթամատ.— Պղտիկ յաւելուած մըն է որ դաստակին և ծղոսկրին կապակցութեանը վրայ հաստատուած է։

ՀՐԱՆՏ Ս. ՏԱՆՇԻԿԵԱՆ
մասնագէտ
երկրագործական գիտութեանց

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ